

Amsterdam tegen radicalisering

Gemeente Amsterdam
Redactieteam: PAS, IHH en COT (Marco Zannoni)
Status: definitief
15 november 2007

Samenvatting.....	5
1 Inleiding.....	9
1.1 Aanleiding en opdracht.....	9
1.2 Uitwerking.....	9
1.3 Leeswijzer.....	10
2 Terugblik en aanpak.....	12
2.1 Aanleiding en terugblik.....	12
2.2 Stevige basis voor de aanpak van radicalisering.....	14
2.3 De organisatie van de aanpak: steeds integraler.....	15
3 Focus en analyse: continue aanscherping.....	17
3.1 Inleiding.....	17
3.2 Focus op radicalisering.....	17
3.3 Extreem-rechtse radicalisering.....	17
3.4 Islamistische radicalisering.....	18
3.5 De context: vraag, aanbod en voedingsbodem.....	18
3.6 Onderzoekresultaten en aanbevelingen van het IMES.....	21
3.7 Voortschrijdend inzicht op basis van behandelde signalen.....	23
3.8 Omvang.....	25
3.9 Onderzoek, analyse en evaluatie.....	27
4 Een aangescherpte aanpak.....	28
4.1 Inleiding.....	28
4.2 Aanscherping van de aanpak: focus op doelgroepen.....	28
4.3 Aanscherping van de aanpak: drie aangrijpingspunten.....	29
4.4 Aanscherping van de aanpak: religieuze organisaties als onmisbare partners.....	30
5 De aanpak: overzicht van actiepunten.....	31
5.1 Inleiding: overzicht actiepunten.....	31
5.2 Tegengaan verdere radicalisering van radicaliserende jongeren: de-radicalisering.....	32
5.3 Het vergroten van de weerbaarheid.....	32
5.4 Het verkleinen van de voedingsbodem voor radicalisering.....	32
5.5 Kennisopbouw- en uitwisseling.....	33
6 Begroting.....	34
7 Projectbeschrijvingen.....	37
Toelichting.....	37
A. Stadsdeelactiviteiten tegen radicalisering.....	38
1. Tegengaan verdere radicalisering van radicaliserende jongeren: de-radicalisering.....	39
B. Ontwikkelen en inzetten van interventies.....	39
C. Op- en uitbouw Meld- en Adviespunt Radicalisering en opbouw van het netwerk.....	40
D. Aanpak van rechtsradicalisering.....	41
E. Trainen van professionals.....	42
F. Intensiveren van de activiteiten op het gebied van onderwijs en radicalisering.....	43
2. Het vergroten van de weerbaarheid.....	44
G. Verzorgen van trainingen gericht en ondersteunen van activiteiten gericht op het vergroten van de weerbaarheid van moslims.....	44

H.	Vergroten van de weerbaarheid van vrouwen.....	45
I.	Realiseren van projecten gericht op internet en radicalisering	46
J.	Realiseren van een alternatief aanbod vanuit het jongerenwerk	47
K.	Het vergroten van de zichtbaarheid van de diversiteit van de islam.....	48
3.	Het verkleinen van de voedingsbodem voor radicalisering.....	49
L.	Tegengaan discriminatie en intolerantie.....	49
M.	Omgaan met media en beeldvorming	50
N.	Versterken van interculturele contacten	51
O.	Vergroten van sociaal kapitaal en van politiek (zelf)vertrouwen	52
	Ondersteunende activiteiten	53
P.	Intensiveren van de kennisopbouw- en uitwisseling	53

Op 2 september 2007 is dr. Frank Buijs overleden. Frank Buijs was een vooraanstaand deskundige op het terrein van radicalisme en extremisme. Hij was werkzaam bij het Instituut voor Migratie en Etnische Studies (IMES) aan de Universiteit van Amsterdam en heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan het onderzoek door het IMES dat de basis vormt voor de Amsterdamse aanpak.

Samenvatting

Amsterdam tegen radicalisering

Radicalisering wordt gezien als een breed maatschappelijk probleem en een reëel risico dat de stabiliteit van de Amsterdamse samenleving bedreigt. Het kan leiden tot maatschappelijke onrust en toenemende polarisatie. Dit actieplan *Amsterdam tegen radicalisering* beschrijft de concrete acties die worden ingezet om radicalisering in de stad een halt toe te roepen en in de toekomst te voorkomen. Dit actieplan is onderdeel van het programma Wij Amsterdammers waarbij het investeren in mensen en stellen van grenzen centraal staat.

Wat is radicalisering

Het is belangrijk om het begrip radicalisering duidelijk te definiëren. Radicalisering is de groeiende bereidheid om ingrijpende veranderingen in stad of samenleving te (willen) ondersteunen die niet stroken met onze democratische rechtsorde en waarbij ondemocratische middelen worden gebruikt. In dit rapport wordt aandacht besteed aan Islamistisch radicalisme en rechts extremisme. Islamistisch radicalisme wil een samenleving tot stand brengen, die een zo zuiver mogelijk afspiegeling is van het geen men meent dat gesteld wordt in de oorspronkelijke bronnen van de islam. Radicalisering gaat dan heel specifiek om het proces waarbij iemand steeds meer onder invloed komt van radicaal gedachtegoed en zich uiteindelijk ontwikkelt tot 'jihadi'. Jihadi's zijn bereid geweld te gebruiken. Belangrijk voor het begrip en de beeldvorming is om onderscheid te maken tussen orthodoxie en radicalisme. Orthodoxie is een geloofsbeleving, terwijl radicalisme de samenleving wil veranderen. Uit onderzoek blijkt dat orthodoxie op zich niet automatisch leidt tot politieke onvrede en tot mogelijke radicalisering en dat andersom ook niet vanzelfsprekend is. Radicalen zijn wel orthodox maar de meeste orthodoxen niet radicaal.

Extreem rechts typeert zich door een zeer sterke vorm van nationalisme en/of racisme. Zij vinden mensen en rassen in beginsel niet gelijkwaardig en zien een sterke leiding als een betere manier van bestuur dan democratie.

Radicalisering gaat dus niet over overlast of ander vervelend gedrag van bepaalde groepen. Cruciaal is de politieke ideologie, het doel dat men nastreeft.

De voedingsbodem voor zowel islamistisch als rechts radicalisering wordt gevormd door frustraties van mensen. Vanuit het perspectief van de niet-moslims kunnen negatieve beelden van en ervaringen met bepaalde groepen moslims leiden tot afwijzend gedrag richting de hele moslimbevolking van Amsterdam. Vanuit het perspectief van de moslims kan een perceptie van onrechtvaardigheid en discriminatie leiden tot het gevoel dat ze worden buitengesloten.

Radicalisering in Amsterdam onderzocht

Amsterdam geeft sinds 2004 invulling aan een brede aanpak om radicalisering tegen te gaan. In oktober 2006 presenteerde IMES, het Instituut voor Migratie en Etnische Studies van de Universiteit van Amsterdam, het onderzoeksrapport *Radicaliseringprocessen: waarom moslimjongeren in Amsterdam radicaliseren*. Dit onderzoek is uitgevoerd in het kader van het actieprogramma *Wij Amsterdammers* en was een opdracht van het College van B&W van Amsterdam. Dit onderzoek heeft als basis gediend voor in het actieplan *Amsterdam tegen radicalisering*.

De belangrijkste aanbevelingen van IMES zijn:

- vergroting van maatschappelijk vertrouwen
- vergroting van politiek vertrouwen
- vergroting van religieuze weerbaarheid
- wijze van omgang met radicale jongeren

In de aanbevelingen wijst IMES ook expliciet op de noodzaak van het ondersteunen van moskeeën bij de aanpak van radicalisering. Ook benadrukt IMES het belang van het zichtbaar maken van de diversiteit van de islam.

Op verzoek van het College van B&W heeft de regisseur Sociale Cohesie van de gemeente Amsterdam de aanbevelingen uit het IMES-onderzoeksrapport vertaald naar concrete acties. Daarbij zijn de ervaringen die de afgelopen drie jaar al zijn opgedaan met beleidsmatige en operationele aanpak uiteraard benut.

IMES beveelt een brede aanpak aan, niet alleen gericht op radicalisme, maar ook op het wegnemen van de voedingsbodem ervan. Dit betekent dat maatregelen die op het eerste gezicht andere doelen dienen zoals bijvoorbeeld integratie, participatie, cohesie en binding ook van belang zijn voor het tegengaan van radicalisering. Deze doelen vinden we ook terug in het actieprogramma *Wij Amsterdammers* en in het integratie- en participatiebeleid van Amsterdam. Het onderzoek maakt duidelijk dat het wegnemen van de voedingsbodem voor onvrede en radicale ideeën de eerste stap is ter voorkoming van radicalisering. Het tegengaan van rechtsradicalisering maakt nadrukkelijk deel uit van de aanpak.

Radicalisering is een reëel risico

Radicalisering is een probleem en een reëel risico omdat het gedrag van enkele radicalen grote effecten kan hebben op de Amsterdamse samenleving.

Er zijn geen harde cijfers over de omvang en reikwijdte van radicalisering in Amsterdam.

Op grond van enquêteonderzoek heeft IMES in 2006 vastgesteld dat 2% van de moslims in het onderzoek gevoelig of vatbaar is voor radicalisering omdat zij een bepaalde orthodoxe geloofsinvulling combineren met de opvatting dat de islam wordt bedreigd en daar iets aan moet gebeuren. Het gaat hier echter uitdrukkelijk níet om een indicatie van het aantal radicale personen. ' Het jaarverslag 2006 van de AIVD focust op de toename van islamistische radicalisering en constateert dat de radicalisering onder migrantenjongeren doorzet.

De afgelopen jaren is ruime ervaring opgedaan met signalering en behandelen van concrete gevallen van mogelijke radicalisering. De Gemeentelijke Informatiehuishouding Radicalisering heeft sinds maart 2005 meer dan 70 meldingen ontvangen, waarvan 15 tot nu toe in 2007. De meldingen gaan grotendeels over islamistische radicalisering en in een paar gevallen over rechtsradicalisering. De gemeente heeft hier actie op ondernomen.

Aanpak in Amsterdam

De aanpak van radicalisering in Amsterdam is breed en loopt van repressief en specifiek naar preventief en algemeen.

Een harde en repressieve aanpak geldt voor 'doeners'; extremisten waarvan het vermoeden bestaat dat zij geweld willen gebruiken om hun ideologische doelen te realiseren. De burgemeester stuurt aan op repressieve maatregelen tegen deze groep in samenspraak met politie, justitie, AIVD en NCTb. In deze gevallen bestaat de aanpak uit het actief 'tegenhouden', bijvoorbeeld door het persoonsgericht verstoren en – wanneer sprake is van strafbare feiten – strafrechtelijk onderzoek en vervolging.

De curatieve aanpak van radicalisering is gericht op de 'denkers', personen die (nog) geen geweld willen gebruiken of andere strafbare feiten (willen) plegen, maar die wel radicaliseren in de zin dat zij in toenemende mate een radicaal gedachtegoed aanhangen. Voor elk individueel geval wordt precies gekeken wat er aan de hand is en wat de mogelijkheden zijn om het radicaliseringsproces te keren. Vervolgens worden passende interventies gepleegd.

Daarnaast is er een preventieve aanpak die bestaat uit maatregelen gericht op het weerbaar maken van personen die mogelijk gevoelig zijn voor radicalisering en het verkleinen van de voedingsbodem voor radicalisering.

Amsterdamse aanpak aangescherpt

De curatieve en preventieve aanpak in Amsterdam richt zich vooral op de risico's en effecten van radicalisering die niet strafrechtelijk aangepakt kunnen worden. De voorgestelde aanpak is een aanscherping en aanvulling van bestaande projecten en activiteiten;

- er wordt scherper gekozen voor een doelgroepen benadering die aansluit bij de betrokkenheid van de Amsterdammers bij radicalisering. We onderscheiden de radicaal, de zoeker en de omgeving
- daarnaast worden de aangrijpingspunten aangescherpt. We onderscheiden de-radicalisering, vergroten van de weerbaarheid en verkleinen van de voedingsbodem.
- verdere aanscherping wordt mogelijk door intensievere samenwerking met onmisbare partners waaronder sleutelfiguren uit de (moslim)gemeenschappen en religieuze organisaties in Amsterdam, zoals het IMES heeft aanbevolen.

De doelgroepen en aangrijpingspunten

Er worden drie doelgroepen en drie aangrijpingspunten onderscheiden. Deze zijn met elkaar verbonden.

- 1) Zo zijn er degenen die radicaliseren of die een radicaal gedachtegoed actief verspreiden, deze groep moet de-radicaliseren. De curatieve aanpak is op hen van toepassing. Deze aanpak moet iemand die radicaliseert ombuigen naar de-radicalisering. De essentie van de aanpak is het weer positief te verbinden van deze personen aan onze samenleving.
- 2) Dan zijn er de 'zoekenden' die weerbaar moeten worden gemaakt. Deze groep is enigszins gevoelig voor radicalisering en kan ten goede of ten kwade beïnvloed worden. Deze groep (moslims en niet-moslims) worstelt met hun identiteit en kan moeite hebben met hun plaats in de samenleving of juist met de plaats van anderen daarin. Op hen is de specifieke preventieve aanpak gericht waardoor zij weerbaarder worden tegen negatieve invloeden en radicale gedachten.
- 3) En een derde doelgroep bestaat uit al degenen die geraakt worden door negatieve ontwikkelingen die hun binding met de samenleving aan kunnen tasten. Voor deze groep moeten we de voedingsbodem voor onvrede verkleinen. De algemene preventieve aanpak is op deze groep van toepassing en richt zich in principe op alle Amsterdammers en benadrukt wederzijdse tolerantie en acceptatie.

Wat doet Amsterdam tegen radicalisering

Naast de rol die de burgemeester speelt in de repressieve aanpak van extremisme, bestaat de bestuurlijke aanpak uit curatieve en preventieve maatregelen voor het tegengaan van radicalisme. In deze aanpak worden deze aangescherpt. Bestaande projecten worden aangepast aan de nieuwe aangrijpingspunten en nieuwe projecten worden op basis hiervan gestart. Bij de beoordeling van de projecten is steeds gekeken naar; in hoeverre ze een bijdrage leveren aan het wegnemen van de voedingsbodem, het verhogen van de weerbaarheid en de-radicalisering.

Bij de invulling is gebruik gemaakt van plannen en projecten die eerder zijn opgesteld. De stadsdelen krijgen een nadrukkelijke rol. Zij werken aan eigen maatregelen.

De activiteiten en projecten zijn geclusterd in zestien inhoudelijke thema's. Elk van deze thema's draagt bij aan de benoemde aangrijpingspunten. Het gaat om het:

De-radicalisering:

- ontwikkelen en inzetten van interventies;
- verder ontwikkelen en inzetten van het Meld- en Adviespunt en verder opbouwen van het netwerk;
- aanpakken van rechts-radicalisme;
- trainen van professionals;
- intensiveren van de activiteiten op het gebied van onderwijs en radicalisering;
- intensiveren kennisopbouw en -uitwisseling;
- ontwikkelen en inzetten stadsdeelactiviteiten tegen radicalisering;

Vergroten weerbaarheid:

- vergroten van de weerbaarheid van moslims;
- vergroten van de weerbaarheid van vrouwen;
- realiseren van projecten gericht op internet en radicalisering;
- realiseren van een alternatief aanbod vanuit het jongerenwerk;

Verkleinen voedingsbodemp:

- aanpakken van discriminatie en intolerantie;
- vergroten zichtbaarheid van de diversiteit van de islam;
- omgaan met media en beeldvorming;
- versterken van interculturele relaties;
- vergroten van sociaal kapitaal en van politiek (zelf)vertrouwen.

De gemeenteraad van Amsterdam heeft voor de uitvoering van deze activiteiten 1,33 miljoen euro uitgetrokken. Dit maakt onderdeel uit van het budget van *Wij Amsterdammers*, waarvan al een deel werd ingezet voor de brede aanpak van de problematiek. Daarnaast worden de projecten deels bekostigd uit reguliere budgetten.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en opdracht

In oktober 2006 presenteerde het Instituut voor Migratie en Etnische Studies van de Universiteit van Amsterdam (IMES) het onderzoeksrapport *Radicaliseringsprocessen: waarom moslimjongeren in Amsterdam radicaliseren*. Dit onderzoek is uitgevoerd in het kader van Wij Amsterdammers en in opdracht van het college van B&W.

De onderzoekers doen verscheidene aanbevelingen om radicalisering in Amsterdam tegen te gaan. Op hoofdlijnen zijn de uitdagingen voor Amsterdam:

- het vergroten van maatschappelijk vertrouwen;
- het vergroten van politiek vertrouwen;
- het vergroten van religieuze weerbaarheid;
- de wijze van omgaan met radicale jongeren.

De onderzoeksresultaten bevestigen de eerdere diagnose die de basis vormde voor Wij Amsterdammers. De bevindingen bieden meer inzicht en houvast voor de aanpak.

In reactie op het rapport heeft het college van B&W de regisseur Sociale Cohesie verzocht om de aanbevelingen te beoordelen op de uitvoerbaarheid en een voorstel te doen voor te ondernemen activiteiten. De gemeenteraad heeft voor de uitvoering van deze activiteiten een bedrag van 1,33 miljoen euro uitgetrokken. Dit maakt onderdeel uit van het Wij Amsterdammers budget, waarvan al een deel werd ingezet voor de (brede) aanpak van de problematiek. In deze aanpak wordt beschreven hoe de aanbevelingen van het IMES in de praktijk worden gebracht.¹

1.2 Uitwerking

De beschreven aanpak beperkt zich niet tot de uitwerking van de aanbevelingen van het IMES. Ook de ervaringen die de afgelopen drie jaar in Amsterdam zijn opgedaan met de beleidsmatige en operationele aanpak (zie verder), worden benut. Samen met de inzichten uit het IMES onderzoek maken zij een aanscherping van de aanpak mogelijk.

De aanpak richt zich op:

1. het de-radicaliseren van radicaliserende jongeren en het aanpakken van het radicaal gedachtegoed;
2. het vergroten van de weerbaarheid tegen radicalisering;
3. het verkleinen van de voedingsbodem voor radicalisering.

De aanpak beschrijft de activiteiten die voor en na de presentatie van het IMES rapport zijn ondernomen. Ook bevat het plan voorstellen voor nieuwe projecten. De beschreven projecten staan niet op zichzelf maar zijn een integraal onderdeel van de met Wij Amsterdammers ingezette en gecontinueerde aanpak.

Het zwaartepunt van de aanpak ligt op het tegengaan van islamistische radicalisering. De gebeurtenissen in de afgelopen jaren hebben duidelijk gemaakt dat dit risico reëel is in Amsterdam. Het IMES rapport maar ook de bij de gemeente binnengekomen signalen bevestigen dit beeld. De invloed van lokale omstandigheden op het radicaliseringsproces maakt dat een lokale brede aanpak vereist is. Het risico van verwarring tussen radicalisme en (ultra-) orthodoxie maakt verdere inhoudelijke verdieping en trainingen noodzakelijk. Dit moet stigmatisering en onterechte zorgen en angsten voorkomen.

¹ In een eerdere presentatie van de regisseur Sociale Cohesie voor de gezamenlijke vergadering van de commissie Algemene Zaken, de commissie Werk, Inkomen en Jeugd en de commissie Kunst, Sport en Bedrijven is op hoofdlijnen aangegeven welke acties worden gestart in reactie op het IMES rapport.

Het tegengaan van rechtsradicalisering maakt ook nadrukkelijk deel uit van de aanpak. De brede aanpak richt zich op het tegengaan van discriminatie, intolerantie en een negatieve houding tegen allochtone bevolkingsgroepen in het algemeen en moslims in het bijzonder. Het tegengaan van discriminatie en racisme op grond van afkomst of geloofsovertuiging was, is en blijft een prioriteit. Het heeft ook een belangrijke plaats in dit plan, wanneer het gaat over het verkleinen van de voedingsbodem. Bovendien let Amsterdam scherp op mogelijke signalen van rechtsradicalisering en zullen in voorkomende gevallen interventies worden gepleegd. De informatiehuishouding heeft hierin een coördinerende rol.

Deze aanpak is een gerichte aanvulling op reeds bestaande stedelijke initiatieven. Enerzijds is dat de uitvoering van regulier beleid, bijvoorbeeld op het terrein van onderwijs en jeugd, het grote stedenbeleid, de wet maatschappelijke ontwikkeling (WMO) en de activiteiten op het gebied van diversiteit en integratie. De regisseur Sociale Cohesie en het Platform Amsterdam Samen (PAS) vervullen hierin een regierol. Anderzijds is het een aanvulling op de bestaande aanpak van politie, justitie en de gemeente op het gebied van terrorismebestrijding.

De aanpak gaat primair over projecten van de centrale stad. Hierin spelen stadsdelen een cruciale rol. Stadsdeel Slotervaart heeft begin 2007 een actieplan 'tegengaan radicalisering' gepresenteerd, dat voor een belangrijk deel gebaseerd is op de uitkomsten van het IMES onderzoek en de binnen Amsterdam opgedane ervaringen. De aanpak in stadsdeel Slotervaart geldt als een pilot voor de aanpak in andere stadsdelen. Ervaringen die in dit stadsdeel worden opgedaan, kunnen door andere stadsdelen worden benut om - waar mogelijk en passend - vergelijkbare projecten te starten.

De stadsdelen werken op verzoek van de burgemeester aan eigen maatregelen. Dit stelt in staat tot maatwerk per stadsdeel. De beschreven aanpak voorziet in de inhoudelijke en financiële ondersteuning van de stadsdelen bij het uitvoeren van deze plannen. Een deel van het beschikbare budget wordt gereserveerd voor (co-) financiering van onderdelen van deze plannen op stadsdeelniveau.

De Amsterdamse aanpak van radicalisering wordt waar mogelijk gerelateerd aan nationaal beleid. Dit geldt vooral voor het actieplan tegen polarisatie en radicalisering dat onlangs door de minister van BZK is gepresenteerd en waaraan de gemeente Amsterdam een bijdrage heeft geleverd. Dit actieplan voorziet in de mogelijkheid van co-financiering van projecten die vallen binnen de doelstelling van het actieplan. Een deel van de projecten in stadsdeel Slotervaart wordt op deze wijze deels gefinancierd. Er is tevens rekening gehouden met nieuwe inzichten en aanbevelingen die in oktober 2007 door de AIVD zijn gepresenteerd.²

Bij het beschrijven van de aanpak is gebruik gemaakt van (deel)plannen en projecten die eerder zijn opgesteld, waaronder diverse projectvoorstellen van maatschappelijke organisaties en de door de PvdA opgestelde Discussienota Radicalisering.³

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 volgt een beknopte terugblik op de aanpak van radicalisering tot nu toe. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de ontwikkelingen rond de actieprogramma's Wij Amsterdammers I en II en op de versterking van de organisatie.

De afbakening en focus van de aanpak staat centraal in hoofdstuk 3. In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op het onderwerp radicalisering. Meer specifiek wordt in dit hoofdstuk aangegeven welke inzichten in de afgelopen jaren zijn opgedaan en hoe deze inzichten worden benut voor de aanscherping van de aanpak. Dit betreft zowel de bevindingen van het IMES-onderzoek als

² Ministerie van BZK, Radicale dawa in verandering. De opkomst van islamitisch neoradicalisme in Nederland, oktober '07

³ Raadscommissie Algemene Zaken, 6 september 2007

bijvoorbeeld de ervaringen van de informatiehuishouding radicalisering (IHH) van de directie Openbare Orde en Veiligheid. Andere onderwerpen die aan bod komen zijn de omvang van de problematiek en de onderzoeksactiviteiten die zijn en worden ingezet.

In hoofdstuk 4 is aangegeven op welke doelgroepen de aanpak zich richt en wat de aangrijpingspunten voor deze aanpak zijn. Dit is gebaseerd op de inzichten zoals beschreven in de eerdere hoofdstukken.

Hoofdstuk 5 bevat een overzicht van de in te zetten projecten. Deze projecten zijn geclusterd per inhoudelijk (deel)thema. De thema's hebben betrekking op een of meerdere aangrijpingspunten en doelgroepen. De uitwerking hiervan in activiteiten volgt in de bijlage waar ieder thema volgens een vaste systematiek wordt beschreven.

De besteding van de door de gemeenteraad geoordeelde 'IMES'-gelden is uitgewerkt in hoofdstuk 6.

2 Terugblik en aanpak

2.1 Aanleiding en terugblik

De beschreven aanpak bouwt voort op een aanpak die bijna drie jaar geleden is ingezet met het actieprogramma Wij Amsterdammers. In deze drie jaren is de aanpak continu aangescherpt en aangevuld op basis van de opgedane kennis en ervaring.

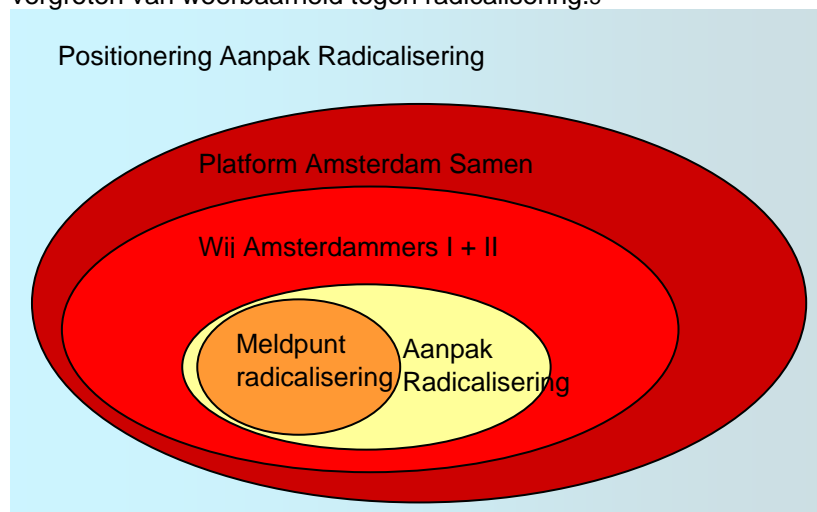
In het oorspronkelijke actieprogramma stonden de volgende drie actielijnen centraal:

- bestrijden van terreur, voorkomen van nieuwe aanslagen;
- tegengaan van radicalisering;
- voorkomen van polarisatie, mobiliseren van positieve krachten.

Dat plan is uitwerkt in concrete projecten. Aan de uitvoering is gewerkt door gemeentebestuur, stadsdelen, onderwijs- en welzijnsinstellingen, het maatschappelijk middenveld, politie en justitie. Daarnaast is samengewerkt met diverse particuliere en maatschappelijke organisaties die een bijdrage wilden leveren aan het "bij elkaar houden" van de Amsterdamse samenleving. In twee voortgangsrapportages aan de gemeenteraad is verslag gedaan van de bereikte resultaten.

In 2006 is gekozen voor een belangrijke accentverschuiving in het actieprogramma *Investeren in mensen en het stellen van grenzen: een vervolg op Wij Amsterdammers (Wij Amsterdammers II)*.⁴ Het bestrijden van terreur en het voorkomen van nieuwe aanslagen maken hier geen onderdeel meer van uit. Deze aanpak is opgenomen in het reguliere veiligheidsbeleid (zie kader Terrorismebestrijding). Het gaat om het versterken van positief contact tussen individuen en groepen, om het ontkrachten van negatieve beeldvorming en om de opbouw van bindend en overbruggend sociaal kapitaal. Daarnaast gaat het om het stellen van grenzen aan allerlei vormen van intolerant en extremistisch gedrag en om het respecteren van algemene fatsoensnormen door burgers ongeacht hun culturele of religieuze achtergrond of afkomst. Deze brede en intensieve aanpak moet de zogenoemde voedingsbodem (zie hoofdstuk 3.4) voor polarisatie en radicalisme zoveel als mogelijk wegnemen en de weerbaarheid tegen deze verschijnselen vergroten.

Zoals gezegd ligt de focus van de aanpak op het tegengaan van radicalisering. In onderstaand schema wordt het plan gerelateerd aan de activiteiten van Wij Amsterdammers en het werkveld van Platform Amsterdam Samen en de Informatiehuishouding (IHH), die focust op de-radicalisering en het vergroten van weerbaarheid tegen radicalisering.⁵

⁴ De analyse van conflictdynamiek van professor Staub vormde hiervoor belangrijke input. Staub is hoogleraar psychologie aan de University of Massachusetts in Amhurst.

⁵ Zie onder meer het Beleidskader van de gemeentelijke informatiehuishouding radicalisering: http://www.eenveiligamsterdam.nl/themas/rampen_crisis_en_terrorisme/subthema_radicalisering/

Terrorismebestrijding

De in deze nota beschreven aanpak van radicalisering betreft de preventieve en curatieve aanpak, die is gericht op 'denkers'. Daarnaast is er de repressieve aanpak, die zich richt op extremisten die willen overgaan op gewelddadige actie; die iets willen 'doen', op grond van hun radicale ideologie.

In een uitgangspuntennotitie van oktober 2004, die zowel door het college van B&W als de driehoek is vastgesteld, zijn de uitgangspunten vastgelegd die richtinggevend zijn voor de terrorismebestrijding in Amsterdam. Het uitgangspunt voor de terrorismebestrijding in Amsterdam is dat de stad door de grootstedelijke en internationale uitstraling, een doelwit kan vormen voor terroristische aanslagen, maar ook een plek kan zijn waar terroristen zich bevinden of voorbereidingen plegen. Het college en de driehoek erkennen dat het verkleinen van de kans dat terrorisme zich voordoet en het beperken van de gevolgen van terrorisme breed ingevuld moet worden.

De aanpak van terrorisme bestaat uit het verkleinen van de kans op een aanslag door:

- De traditionele aanpak van toezicht houden, bewaken en beveiligen en van opsporing, vervolging en inlichtingenwerk;
- Het nemen van allerlei maatregelen die bepaalde risico's verkleinen, zoals voorlichtingscampagnes door de politie gericht op het bedrijfsleven en het opzetten van een systeem voor alertering;
- 'Tegenhouden', dat wil zeggen, het actief voorkomen dat terroristen hier infrastructures opbouwen of behouden, voorkomen dat terroristen hier medestanders vinden of zelfs plegers van aanslagen kunnen werven en voorbereiden.

Tegenhouden betekent dat personen worden *verstoord*, waarvan door inlichtingenwerk bekend wordt dat zij een algemene bereidheid hebben tot het plegen van terrorisme of het aanzetten van anderen daartoe (ronselen, prediken, enz.), maar die nog geen daadwerkelijke voorbereidingshandelingen treffen. In de praktijk betekent *verstoren* dat de betreffende persoon kenbaar en zichtbaar aandacht krijgt van de overheid en dat getracht wordt deze persoon te isoleren van zijn of haar netwerk. Daarbij gaat het erom niet alleen maar de persoon te bereiken en mogelijk op andere gedachten te brengen maar ook de omgeving een duidelijke boodschap te geven. De instrumenten die worden ingezet verschillen van een huisbezoek door een politiemann tot driemaal per dag voor iemand zijn woning langs rijden door de politie.

Verstoren wordt toegepast als een persoon het stadium van 'denken' is ontstegen en daadwerkelijk iets wil gaan 'doen'; dit kan blijken uit het opstellen van een zelfmoordtestament, het bezoeken van een trainingskamp of openlijk ronselen van jongeren via het internet of besloten bijeenkomsten.

De grondslag voor verstoren ligt in de algemene verantwoordelijkheid en bevoegdheid van de burgemeester ten aanzien van de openbare orde en veiligheid. De politie draagt zorg voor de uitvoering van verstoring. In de afgelopen jaren is bij diverse personen een verstoringstraject ingezet; variërend van licht tot zwaar.

2.2 Stevige basis voor de aanpak van radicalisering

Voor de Amsterdamse aanpak van radicalisering is in de afgelopen jaren een stevige beleidsmatige en operationele basis gelegd.

Amsterdam richt zich op het wegnemen van een deel van de voedingsbodem voor radicalisering: *de algemene preventieve aanpak*. Deze aanpak richt zich in principe op alle Amsterdammers en gaat over wederzijdse tolerantie en acceptatie, over de manier waarop verschillende bevolkingsgroepen zich tot elkaar verhouden en samenleven.

De specifieke preventieve aanpak richt zich op degenen die worstelen met hun identiteit en moeite kunnen hebben met hun plaats in onze samenleving. Het risico is dat zij zich in meer of mindere mate isoleren of zelfs afkeren van deze samenleving. Een deel van hen kan in toenemende mate vatbaar worden voor radicaal gedachtegoed, zoals het radicaal islamistische gedachtegoed of een extreemrechtse ideologie. Door hen weerbaarder te maken tegen negatieve invloeden in het algemeen en radicaal gedachtegoed in het bijzonder kan radicalisering worden voorkomen. Deze beide vormen van preventie vergen een stevige beleidsmatige aanpak.

In sommige gevallen is daadwerkelijk operationeel optreden vereist. Wanneer personen in enige mate radicaliseren is het zaak deze ontwikkeling om te buigen: de-radicalisering. Voor een individueel geval wordt naar oplossingen gezocht om de persoon in kwestie weer op een positieve manier te verbinden met onze samenleving: *de curatieve aanpak*.

Hoe de curatieve aanpak er uit ziet hangt af van de vraag hoever mensen in het proces zijn doorgesloten. De grens van de curatieve aanpak (en daarmee de bestuurlijke verantwoordelijkheid) is scherp getrokken.

Als er sprake is van relevante strafbare feiten of voorbereidingshandelingen dan volgt een *repressieve aanpak* onder verantwoordelijkheid van politie en justitie (zie kader Terrorismebestrijding in paragraaf 2.1.). Hieronder wordt ook het verstoren door de politie gerekend, al gebeurt dit onder de verantwoordelijkheid van de burgemeester op basis van zijn openbare orde bevoegdheden

Er kan niet worden uitgesloten dat een persoon in Amsterdam dusdanig radicaliseert dat hij of zij bereid is en in staat is geweld te gebruiken. De mogelijkheden om een dergelijke ontwikkeling te voorkomen dan wel tijdig te herkennen en tegen te gaan zijn de afgelopen jaren fors toegenomen. Wij weten meer en kunnen gerichter ingrijpen, onder meer met behulp van de opgebouwde informele en formele netwerken van professionals en andere sleutelfiguren.

Tegelijkertijd is de reikwijdte van de aanpak beperkt. Het betreft een lokale aanpak waarmee we geen invloed kunnen uitoefenen op bijvoorbeeld de internationale context die ook relevant is in relatie tot radicalisering.

2.3 De organisatie van de aanpak: steeds integraler

Met de ontwikkeling van de aanpak is ook de organisatie van de aanpak meegegroeid. De aanpak is steeds integraler geworden en de samenwerking tussen betrokken partners is geïntensiveerd.

Sinds augustus 2006 is een projectbureau actief dat zich bezig houdt met het verbinden van Amsterdammers met elkaar en met de stad, het vergroten van het wederzijdse vertrouwen tussen bevolkingsgroepen en met het tegengaan van radicalisering: **het Platform Amsterdam Samen (PAS)**. Dit is het voormalige projectbureau voor Wij Amsterdammers. PAS staat onder leiding van de regisseur Sociale Cohesie.

Deze regisseur stuurt ook de **Unit Diversiteit en Integratie** binnen de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling aan. Tevens bekleedt hij het voorzitterschap van het Beleidsoverleg Polarisation en Radicalisering (BOPR), waarin beleidsvraagstukken rond polarisation en radicalisering worden besproken en waaraan wordt deelgenomen door alle relevante gemeentelijke partners.

Binnen de directie Openbare Orde en Veiligheid is begin 2005 de zogenoemde **Informatiehuishouding Radicalisering** ingericht (IHH). De IHH richt zich op het vergaren van kennis, het verzamelen van signalen uit de stad (het vroegtijdig signaleren) en het adviseren over en ondersteunen van interventies. Signalen komen binnen bij het meld- en adviespunt. De informatiehuishouding werkt vraaggericht en ondersteunt melders bij hun vragen en bij concrete gevallen van radicalisering. Een groot deel van de werkzaamheden wordt multidisciplinair afgestemd en uitgevoerd in het zogenoemde *casuoverleg*.

Het onderwijsveld kan terecht bij het **VIOS** (Veilig In en Om School) met meldingen en vragen over radicalisering. Het VIOS is actief rond drie kernthema's: schoolveiligheid algemeen, interculturele verhoudingen en radicalisme. De via het Amsterdams Onderwijsadviespunt Radicalisering (AOR) opgebouwde infrastructuur wordt door het VIOS onderhouden. Het VIOS werkt nauw samen met het Meld-en Adviespunt Radicalisering en neemt deel aan het *casuoverleg*.

De Informatiehuishouding Radicalisering stemt haar activiteiten af met de politie om te voorkomen dat de gemeente zich richt op zaken die onder de verantwoordelijkheid van de politie vallen. Daarnaast kan de politie zaken overdragen aan de informatiehuishouding omdat er niet langer redenen of mogelijkheden zijn voor een politionele aanpak, maar er nog wel zorgen zijn over de mate van radicalisering.

Voor een goede coördinatie op opsporen en vervolgen en het verstoren is in 2004 binnen de politieregio Amsterdam Amstelland de zogenoemde **regionale Contra Terrorisme infobox** ingesteld. Dit is een informatieknoppunt waarbij alle informatie over terrorisme en de dreiging daarvan bij elkaar komt en afgewogen wordt. Deze box is aangesloten op de landelijke CT infobox en wordt ook gevoed vanuit de gemeentelijke informatiehuishouding waar dat nodig is en waar dat juridisch mag. Eenmaal per maand wordt door de driehoekspartners gesproken in het **Crisis en Terreur overleg (CTO)** over de laatste stand van zaken op het gebied van terrorisme en dreiging. Daarbij wordt steeds de meest actuele stand van zaken doorgenomen op basis van informatie uit de CT infobox.

In diverse projecten is de afgelopen jaren samen gewerkt met de NCTb en de AIVD. Daarbij heeft Amsterdam onder andere haar kennis en ervaring ingebracht over het in Amsterdam ontwikkelde instrument "verstoren" (zie kader onder 2.1) en omgekeerd ook weer kunnen profiteren van de landelijk ontwikkelde aanpak van radicaliseringshaarden. Daarnaast heeft Amsterdam deelgenomen aan het gestructureerd overleg tussen de grote vier steden en de nationale ministeries en instanties die zich bezighouden met terrorismebestrijding.

De **stadsdelen** hebben een eigen verantwoordelijkheid in de aanpak van radicalisering. Zij werken aan eigen maatregelen die zijn toegespitst op de specifieke situatie in het stadsdeel. Centraal daarin staan de eigen formele en informele netwerken en de relatie met bestaand stadsdeelbeleid centraal, bijvoorbeeld met betrekking tot jeugd, onderwijs, welzijn, veiligheid en sociale cohesie. Het actieplan van stadsdeel Slotervaart is hiervan een voorbeeld.

Stadsdeelprojecten: de pilot in stadsdeel Slotervaart

Het actieplan van stadsdeel Slotervaart richt zich op preventie van radicalisering. Het actieplan richt zich op verschillende doelgroepen: (moslim)jongeren en hun ouders, scholen, moskeeën, imams, professionals in jeugd- en welzijnswerk en het maatschappelijke middenveld.

Het actieplan bevat zeven hoofdmaatregelen:

Maatregel 1: Het bevorderen van de bewustwording onder de (moslim)jongeren en hun sociale omgeving van de gevaren van radicaliseringsprocessen

Maatregel 2 Het faciliteren van aanbod dat gericht is op het ontwikkelen van de competenties die de weerbaarheid van jongeren en hun ouders vergroten.

Maatregel 3: Het ondersteunen van ouders in hun opvoedingstaak:

Maatregel 4: Het ondersteunen van moskeeën en imams in het omgaan met radicaliserende jongeren en in het tegengaan van radicalisering:

Maatregel 5: Het sluitend maken van de radicaliseringsmeldingssystemen

Maatregel 6: Het faciliteren van de samenwerking met het onderwijs en de jeugdvoorzieningen

Maatregel 7: Het bevorderen van de interactie tussen verschillende bevolkings- en levensbeschouwelijke groepen.

In het kader van het reageren op radicalisering is stadsdeel Slotervaart aangesloten op het centrale meld- en adviespunt van de Informatiehuishouding Radicalisering. Een vertegenwoordiger van het stadsdeel neemt deel aan het casusoverleg.

3 Focus en analyse: continue aanscherping

3.1 Inleiding

Er zijn belangrijke stappen gezet in de aanpak van radicalisering, maar we zijn er nog niet. De problematiek is dynamisch en complex en vereist continue aanscherping. Het kunnen tegengaan van radicalisering vereist inzicht in het proces van radicalisering en in mogelijkheden voor maatregelen. De hiervoor benodigde inzichten worden geleverd door het IMES onderzoek en door het inzicht dat de behandeling van signalen en casussen heeft opgeleverd. Daarnaast vergt het een duidelijke richting: wat willen we waarom aanpakken? De focus van de aanpak en de opgedane inzichten staan centraal in dit hoofdstuk.

3.2 Focus op radicalisering

De beschreven aanpak richt zich specifiek op het tegengaan van radicalisering. In het beleidskader van de gemeentelijke informatiehuishouding radicalisering (IHH), dat eind 2006 bestuurlijk is vastgesteld, wordt inhoudelijk ingegaan op het verschijnsel radicalisering en op de aanpak hiervan. Radicalisering is:

“de groeiende bereidheid tot het nastreven en/of ondersteunen van diep ingrijpende veranderingen in de samenleving die op gespannen voet staan met de democratische rechtsorde en/of waarbij ondemocratische middelen worden ingezet.”⁶

De bestuurlijke aanpak richt zich op de risico's en effecten van radicalisering die niet strafrechtelijk kunnen worden aangepakt. Deze bestuurlijke aanpak is complex. De duiding van de informatie die wordt verzameld is van groot belang. Zorgen en angsten kunnen volgen uit een indirecte dreiging of uit een gepercipieerde dreiging van radicalisering. De samenleving of groepen in de samenleving kunnen worden geconfronteerd met radicale ideeën of uitingen die op zichzelf niet strafbaar zijn. Zo is het gebruik van bepaalde met extreemrechts geassocieerde symboliek niet strafbaar, maar dit kan wel bedreigend overkomen. Ook uitingen waarbij een persoon heel actief anti-westerse sentimenten uit kunnen effect sorteren. Mogelijke negatieve consequenties hiervan vergen en krijgen continue bestuurlijke aandacht. Op vragen, zorgen en angsten moet adequaat worden gereageerd om onbedoelde effecten zo veel mogelijk te voorkomen.⁷

De definitie van radicalisering is een brede definitie waarbinnen verscheidende vormen van radicalisme kunnen vallen, waaronder islamistisch radicalisme en rechts-radicalisme, maar ook dierenrechtenactivisme.⁸ Aan de laatste vorm - dierenrechtenactivisme - wordt in deze aanpak geen bijzondere aandacht besteed. Ontwikkelingen hierin, zoals recent beschreven in een rapport van de AIVD, worden wel op de voet gevolgd.⁹

3.3 Extreem-rechtse radicalisering

Extreemrechtse bewegingen typeren zich vaak door een zeer sterke vorm van nationalisme en/ of racisme. Veel voorkomende kenmerken van extreemrechtse ideologieën zijn:

- mensen en rassen zijn in beginsel niet gelijkwaardig;
- culturele verschillen zijn belangrijker dan sociale verschillen;
- mensenrechten zijn niet universeel geldig;
- eigen standpunten en idealen mogen bevochten worden met geweld;
- democratische structuren zijn bij voorkeur niet legitiem;

⁶ Ministerie van BZK, Actieplan tegengaan polarisatie en radicalisering, 2007: p. 1

⁷ Zie ook het beleidskader van de informatiehuishouding

⁸ Zie voor een uitwerking van de definitie het beleidskader van de informatiehuishouding

⁹ AIVD, Dierenrechtenactivisme in Nederland; springplank voor Europa, 2007.

- sterke leiding wordt gezien als een betere manier van bestuur dan democratie.

Extreem-rechts heeft een lange traditie in West-Europa. Extreem-rechtse ideologieën zijn relatief eenduidig en maken gebruik van universele en herkenbare symbolen. Hierdoor zijn extreem-rechtse uitingen gemakkelijk te herkennen en te duiden. Extreem-rechts radicalisme als ondemocratische beweging die zich baseert op een nationalistische en/of racistische ideologie manifesteert zich nauwelijks in Amsterdam. Elementen uit het extreem-rechtse gedachtegoed manifesteren zich echter wel in Amsterdam. In deze aanpak wordt dit aangeduid als voedingsbodem voor extreem rechts.

3.4 Islamistische radicalisering

Het radicaal islamisme wordt gedefinieerd als:

“het politiek-religieus streven om, desnoods met uiterste middelen, een samenleving tot stand te brengen die een zo zuiver mogelijke afspiegeling is van hetgeen men meent dat gesteld wordt in de oorspronkelijke bronnen van de islam.”

Dit komt er eenvoudig gezegd op neer dat aanhangers van dit gedachtegoed bereid zijn ondemocratische middelen in te zetten. In uiterste gevallen zijn personen bereid tot geweld: de zogenoemde jihadi's. De bestuurlijke aanpak richt zich op het tegengaan van het proces waarbij een persoon in toenemende mate onder invloed raakt van extremistisch gedachtegoed en zich ontwikkelt tot 'jihadi'. Dit proces heeft een eigen lokale dynamiek. Het gedachtegoed is internationaal maar lokale omstandigheden zorgen voor een lokale verschijningsvorm: de ideeën worden afgezet tegen eigen, lokale ervaringen.

3.5 De context: vraag, aanbod en voedingsbodem

De Amsterdamse aanpak richt zich niet alleen op radicalisering. Er is ook aandacht voor de context waarin dat plaatsvindt. Voor de analyse van de Amsterdamse context is het belangrijk om drie (relatief) onafhankelijke ontwikkelingen te benoemen: vraag, aanbod en voedingsbodem. Het proces van radicalisering, oftewel het proces van het internaliseren van het extremistische gedachtegoed, begint wanneer het aanbod voldoet aan de vraag. En het is de voedingsbodem die dit mogelijk maakt. De voedingsbodem wordt gevormd door frustraties van mensen. Daar waar percepties van verschillende groepen, bijvoorbeeld moslims en niet moslims botsen kan polarisatie in de stad ontstaan. Polarisation wordt gedefinieerd als:

“de verscherping van tegenstellingen tussen groepen in de samenleving die kan resulteren in spanningen tussen deze groepen en toename van de segregatie langs etnische en religieuze lijnen.”¹⁰

Normaal gesproken kan iemand extremistisch gedachtegoed naast zich neer leggen, maar er zijn momenten waar de natuurlijke weerstand hiertegen verzwakt. Een dergelijk moment wordt een persoonlijke 'crisis' genoemd.¹¹ De frustraties zoals benoemd in de voedingsbodem kunnen aanleiding zijn voor twijfels in het geloof in een democratische weg. Het democratische 'verhaal' wordt op zo'n moment niet als geloofwaardig en/of aansprekend ervaren. Deze 'crisis' of twijfel kan ervoor zorgen dat het radicale gedachtegoed niet wordt ervaren als irrationeel extremisme maar als een welkome, alternatieve en meer realistische weergave van de werkelijkheid met een belofte voor een betere en vooral rechtvaardige toekomst.¹²

10 Ministerie van BZK, Actieplan tegengaan polarisatie en radicalisering, 2007: p.5

11 Zie Quintan Wiktorowicz, *Radical Islam Rising: Muslim Extremism in the West*, Rowman and Littlefield 2005, pp. 20-24.

12 Wiktorowicz spreekt van een 'cognitieve opening' wanneer een crisis men open doet staan voor radicaal alternatieve werkelijkheidsbeelden.. Zie ook C. Mellis, Amsterdam and Radicalization, The Municipal Approach, in *NTCb*, Congresbundel,....., 2007 (nog te verschijnen).

De *voedingsbodem* zorgt voor twijfel over ons inclusief 'verhaal'. De zoektocht naar identiteit en waarheid (*vraag*) brengt een deel van de jongeren naar plaatsen (op internet of elders) waar zij een sterk en overtuigend *aanbod* van radicale antwoorden vinden op hun vragen. Dit is ook de context van radicalisering in Amsterdam. Naast de aanpak van radicalen, radicaliserenden en het radicale aanbod (de-radicalisering) is er in preventieve sfeer aandacht voor het versterken van de weerstand hiertegen (weerbaarheid) en voor het versterken van vertrouwen in een gedeeld maatschappelijk 'verhaal' (verminderen voedingsbodem) (zie hoofdstuk 4).

De Voedingsbodem: twee perspectieven

Als het gaat om de voedingsbodem die invloed kan zijn op radicalisering zijn er twee perspectieven van belang: die van de Amsterdamse moslimgemeenschappen en die van niet-moslims in Amsterdam.

- 1) Het perspectief van **niet-moslims**. Onder een aanmerkelijk deel van de Amsterdammers die niet islamitisch is, heerst ongemak en soms ook angst en frustratie over moslims in Amsterdam. Dit ongemak wordt deels gevoed door incidenten en gebeurtenissen die op zichzelf niets met de islam te maken hebben, maar die wel als zodanig worden opgevat. Het gaat bijvoorbeeld om overlast van jongeren in buurten (zoals in de Diamantbuurt), de negatieve of agressieve benadering van homoseksuelen, de geïsoleerde en achtergestelde positie waarin een deel van de moslimvrouwen zich bevinden, et cetera. Dergelijke gebeurtenissen zorgen voor en/of versterken negatieve beelden en associaties over de totale groep van Amsterdamse moslims. De aandacht van de media voor de islam versterkt deze associaties. Zeker bij Amsterdammers met een beperkt maatschappelijk en politiek vertrouwen kan dit leiden tot afwijzend gedrag richting de moslimbevolking in Amsterdam;
- 2) Het perspectief van **moslims**. Onder Amsterdamse moslims lijkt een breed gedeelte frustratie te heersen over de manier waarop moslims en de islam behandeld worden. Er heerst een sterke perceptie van onrechtvaardigheid: discriminatie, uitsluiting, polarisatie en beperkt toekomstperspectief. De perceptie bij dit deel van de bevolking is dat moslims niet vertegenwoordigd worden, dat de maatschappij kwesties rond islam met andere maten meet, dat de media moslims voornamelijk negatief belichten en dat in naam van de terrorismebestrijding een (internationale) hetze wordt gevoerd tegen moslims. Daarnaast spelen mede dankzij de groeiende toegang tot videobeelden van conflicthaarden ook internationale frustraties een rol: moslims worden overal ter wereld onrechtvaardig behandeld en mishandeld, ook door en in naam van het Westen.

Deze cumulatieve frustraties van moslims en niet moslims noemen wij de voedingsbodem. Door de botsing tussen de beschreven percepties van moslims en niet moslims ontstaat polarisatie in de stad.

De Vraag Amsterdamse moslimjongeren hebben steeds vaker vragen over de identiteit, zingeving en wortels. De antwoorden op deze vragen worden steeds vaker gezocht in de islam. Behoeftte aan identiteitsvorming hoort bij adolescentie, maar bij migrantenkinderen speelt het sterker. Aanvullend hierop speelt het nog sterker bij moslimjongeren die in de afgelopen jaren steeds meer door de omgeving en samenleving op hun islamitische identiteit worden aangesproken. Tegelijkertijd moet worden opgemerkt dat Amsterdamse moslimjongeren vaak niet met hun vragen terecht kunnen bij ouders en traditionele moskeeën, wiens focus nog vaak op het land van herkomst ligt. Amsterdamse moslimjongeren zoeken antwoorden op internet, bij leeftijdsgenoten en bij charismatische leidersfiguren.

Het Aanbod Onafhankelijk hiervan, maar zeker relevant voor zoekende jongeren, is de aanwezigheid van een actief aanbod van *politiek* extremistisch gedachtegoed dat zich presenteert als *religieuze* waarheid. Deze boodschap wordt niet door Amsterdamse moskeeën verspreid. Dit gedachtegoed biedt een door de opstellers hiervan geconstrueerde religieuze en maatschappelijke waarheid met hierbij een duidelijk handelingsperspectief. Dit aanbod is vooral aanwezig op het internet, maar wordt ook verspreid door lokale jonge aanhangers en meer ervaren predikers.

3.6 Onderzoeksresultaten en aanbevelingen van het IMES

Het IMES onderzoek heeft waardevolle inzichten opgeleverd in processen van radicalisering in Amsterdam. Het onderzoek geeft inzicht in overtuigingen die aangrijpingspunten kunnen zijn voor een radicaal gedachtegoed. Tevens geeft het onderzoek inzicht in factoren die met het ontwikkelen van deze overtuigingen samenhangen en in mogelijke contextuele factoren.

IMES concludeert dat de verhoogde kans op radicalisering voortkomt uit een combinatie van een zeer orthodoxe geloofsinvulling (religieuze dimensie) en het idee dat er door de politiek en in de maatschappij onrechtvaardig wordt omgegaan met moslims en dat de islam daardoor bedreigd wordt (politieke dimensie).

De door IMES geïdentificeerde opvattingen die tijdens het radicaliseringsproces in toenemende mate het denken (en handelen) gaan bepalen zijn:

- Orthodox religieuze overtuigingen;
- De mening dat de islam een politiek strijdpunt is;
- Gebrek aan vertrouwen ten aanzien van de politiek;
- Ontevredenheid ten aanzien van religieuze leiders;
- Utopisch denken; en
- Een dichotoom wereldbeeld (het gevoel hebben dat de wereld uit groepen mensen bestaat die lijnrecht tegenover elkaar staan).

De vatbaarheid wordt mede beïnvloed door:

- de kloof tussen jongeren en hun ouders;
- de kloof tussen kind/ouders en de school;
- psychologische gesteldheid en angst;
- existentiële vragen en zingeving;
- sociaal isolement;
- een sterk gevoel van onrechtvaardigheid.

Deze opvattingen komen tot stand in interactie tussen het persoonlijke, het interpersoonlijke en de omgeving. Mede onder invloed van maatschappelijke ontwikkelingen en de eigen beleving hiervan vormen deze opvattingen zich na het raadplegen van radicaal gedachtegoed. Dit is mede afhankelijk van de mate van ontvankelijkheid/vatbaarheid. Deze vatbaarheid wordt onder meer beïnvloed door de maatschappelijke ontwikkelingen, het groepsproces, en dergelijke.

Het radicale gedachtegoed en de hierin centraal gestelde opvattingen verschillen aanzienlijk binnen de vele stromingen binnen het zogenoemde salafisme. Het IMES maakt een onderscheid in apolitieke, politieke en jihadi salafi's. De onderzoekers geven tevens aan dat er sprake is van een dynamiek waarin een persoon kan 'wisselen' van standpunt. Dit kan te maken hebben met hoe aantrekkelijk 'het verhaal' van de desbetreffende stroming is: de uitleg van de werkelijkheid, van de gewenste situatie en van de wijze waarop de gewenste situatie gerealiseerd kan worden.

"Apolitieke en politieke salafi's stellen het Nederlandse systeem ter discussie door het goddeloos te verklaren en hebben een alternatief islamitisch systeem voor ogen. Toch verzetten ze zich niet actief tegen het systeem. Beide groepen accepteren in bepaald opzicht het systeem – de een vindt het legitiem voor de situatie, de ander maakt er actief gebruik van. (...) Voor de salafi-jihadi's is het Nederlandse systeem een stuk minder legitiem. Ze zien zichzelf als strijders tegen het kwaad, verwerpen nadrukkelijk het systeem en zeggen het bestuur en de wetgeving niet te erkennen. Toch houden ze zich aan de wetten en verketteren zij niet zonder meer alle personen die met het systeem verbonden zijn (...). (IMES, p. 23)

Tussen de verschillende stromingen die zich op het salafisme beroepen worden uitgebreide discussies gevoerd, waarbij ze elkaar proberen te overtuigen van elkaars standpunt. Of mensen

radicaliseren wordt dus niet alleen bepaald door de aantrekkingskracht van het radicale gedachtegoed, maar tegelijkertijd door de aantrekking- en overtuigingskracht van ideologische alternatieven.

Het IMES doet aanbevelingen voor zowel de preventie van radicalisering als voor het omgaan met radicaliserende jongeren. Deze aanbevelingen dienen grotendeels als basis voor de beschreven acties. Hieronder worden deze aanbevelingen beknopt weergegeven.

Aanbevelingen IMES

Vergroting van maatschappelijk vertrouwen

- Bestrijd dichotome wereldbeelden, zoals gelovig versus ongelovig, allochtoon versus autochtoon, etc.
- Zorg ervoor dat mensen minder het gevoel hebben dat de islam een politiek strijdpunt is en dat mensen minder negatief zijn over hoe er over de islam gedacht en gesproken wordt.
- Zorg ervoor dat minder mensen het idee hebben dat er gediscrimineerd wordt, enerzijds door daadwerkelijke discriminatie aan te pakken en anderzijds door het verminderen van het slachtoffergevoel onder Amsterdamse moslims.
- Bestrijd sociaal isolement en stimuleer dat meer mensen tevreden zijn over hun sociale relaties.

Vergroting van politieke vertrouwen

- Het is belangrijk dat het vertrouwen in de politiek toeneemt en dat het politiek zelfvertrouwen toeneemt, dat je zelf verschil kunt maken en dat er door de politieke naar je geluisterd wordt.
- Versterk het maatschappelijk middenveld. Er zijn aanwijzingen dat een sterk maatschappelijk middenveld radicalisering tegengaat.

Vergroting van religieuze weerbaarheid

- Zorg dat de diversiteit van de Islam meer zichtbaar wordt.
- Ga meer ontspannen om met orthodoxe geloofsvullingen.

Omgang met radicale jongeren

- Zet alles op alles om het contact met radicale jongeren niet af te breken.
- Ondersteun moskeeën in de omgang met radicaliserende jongeren.
- Rust docenten en moskeebesturen toe om radicalisering te herkennen en hier mee om te gaan

De gemeente kan activiteiten ondernemen of uitzetten voor nagenoeg elk van de door het IMES geformuleerde aanbevelingen. Een belangrijke rol voor politieke partijen is weggelegd als het gaat om het vergroten van het vertrouwen in de politiek, in de democratische rechtsorde en het politieke zelfvertrouwen, dat wil zeggen, het gevoel dat het ertoe doet deel te nemen aan het politieke proces (via inspraak, verkiezingen, et c). Het handelen van politieke partijen in de gemeenteraad, in andere democratische platforms en in de media en de wijze waarop zij invulling geven aan de communicatie met burgers en maatschappelijke organisaties heeft invloed op de mate van politiek vertrouwen in de politiek, vertrouwen in democratie als grondwaarde van onze samenleving en het politiek zelfvertrouwen in de stad. Via de ondersteuning van vrijwilligersorganisaties en zelforganisaties – die wel onderdeel uitmaakt van de gemeentelijke aanpak – wordt de opbouw van sociaal kapitaal en een krachtig maatschappelijk middenveld gestimuleerd. Ook dit is belangrijk voor de politieke integratie van Amsterdamse burgers.

3.7 Voortschrijdend inzicht op basis van behandelde signalen

In de afgelopen jaren is ruime ervaring opgedaan met signalering en behandelen van concrete gevallen van mogelijke radicalisering. De Gemeentelijke Informatiehuishouding Radicalisering (IHH) heeft sinds de start in maart 2005 meer dan zeventig meldingen ontvangen, waarvan 15 tot nu toe in 2007. De meeste meldingen gaan over personen (40 keer), organisaties (14 keer), anonieme groepen (11 keer) en (internet-) teksten of brieven (7 keer). De overgrote meerderheid van de signalen betrof mogelijke islamistische radicalisering. Vier meldingen gingen over mogelijk rechtsradicalisme. Twee meldingen betroffen Turkse politieke organisaties en vier signalen vallen in de categorie 'overig'.

De meldingen verschillen sterk qua inhoud en mate van ernst. Vooral in de beginperiode kwamen veel meldingen binnen over zaken die bij nadere beschouwing weinig met radicalisering te maken hadden. Wel zijn in die gevallen veel ongegronde zorgen weggenomen en zijn dringende vragen beantwoord.

Het laatste jaar is een trend zichtbaar dat de signalen serieuzer worden. Dit heeft twee oorzaken. Ten eerste worden eenvoudige vragen of meldingen directer afgehandeld waardoor ze niet de "officiële" status van signaal krijgen. Ten tweede is het signaleringsnetwerk sterk uitgebreid en zijn professionals al beter in staat om het kaf van het koren te scheiden. Het resultaat hiervan is dat bij alle signalen die in 2007 in behandeling zijn genomen daadwerkelijk sprake is van een bepaalde mate van radicalisering, uiteenlopend van beginnend tot ernstig.

Het gaat om jongeren die opvallen omdat ze extreme dingen zeggen, zoals anti-westerse retoriek in combinatie met uitspraken die in lijn liggen met het jihadi-gedachtegoed. Bijvoorbeeld het afwijzen van het democratisch systeem, het verketteren van andere moslims of het verheerlijken van bepaalde radicale geleerden.

De informatiehuishouding heeft tot taak om voor deze signalen een analyse te maken zodat een reële inschatting kan worden gemaakt van de mate van radicalisering. Omdat daarbij de nadruk ligt op de ideologische aspecten wordt gebruik gemaakt van mensen die goed thuis zijn de nuances van het islamistisch radicalisme.

Drie voorbeelden van signalen (geanonimiseerd en vereenvoudigd weergegeven)

Casus A

Een jongeman van rond de twintig roept tegen een jongerenwerker dat hij zich zou willen oplazen. Bij nadere analyse blijkt er veel meer aan de hand. Hij combineert een diep religieuze beleving met agressieve en anti-democratische politieke meningen. Zijn geschiedenis met bedreiging en vechtpartijen en zijn actieve verkondiging van zijn ideeën onder de jongeren op straat baart zorgen. Het casuoverleg beoordeelt het signaal als ernstig. In dit specifieke geval richtte het werk van de informatiehuishouding zich vooral op het ondersteunen van de jongerenwerker, door middel van kennis en advies. Inmiddels is het gedrag van de jongen ten positieve veranderd, vooral na een bezoek aan het moederland. De binding met de Nederlandse samenleving is nu veel sterker.

Casus B

Een medewerker vanuit een stadsdeel doet melding van een jongen die zich op internet extreemrechts zou uiten, inclusief het gebruik van symbolen van wapens. Na bestudering van zijn profiel en het analyseren van de teksten en symbolen concludeert de Informatiehuishouding dat er geen ideologische aspecten aanwezig zijn. Ook de etnische achtergrond van de persoon draagt bij aan de duiding dat er geen sprake is van rechtradicalisering.

Casus C

Een voor jihad-praktijken veroordeelde jongeman komt vrij en zoekt contact met een lokale jongerenwerker, die hem gaat begeleiden naar school, werk en inkomen. Hij lijkt onder invloed van de jongerenwerker en een geestelijke verzorger in de gevangenis geweld te hebben afgezworen, maar behoudt wel een aantal basiselementen van de jihadi ideologie. De Informatiehuishouding zet in op de ondersteuning en advisering van de jongerenwerker, die genoeg affiniteit heeft om de betrokkene te 'bereiken'. Vooral op het terrein van ideologisch weerwoord is ondersteuning nodig.

De meldingen bevestigen deels de bevindingen van het IMES, maar ook wordt duidelijk dat iedere zaak uniek is met eigen en soms tegenstrijdige karakteristieken. Maatwerk in signalering en eventuele interventies is en blijft noodzakelijk. Daarbij speelt ook een rol dat in meerdere gevallen sprake lijkt te zijn van multi-problematiek, waardoor een juiste duiding moeilijk is. Het is daarom belangrijk dat elk signaal vanuit meerdere perspectieven wordt bekeken. Om deze reden wordt getracht een sluitend netwerk te vormen in het welzijnsveld en hulpverleningsveld.

In het afgelopen jaar is veel energie gestoken in het ontwikkelen en activeren van (informele) netwerken, onder andere met zelforganisaties, moskeeën en sleutelfiguren. Uit de contacten blijkt een groeiend besef in de moslimgemeenschappen dat het probleem speelt en het wordt beter bespreekbaar. Een aantal organisaties zet zich actief in om de mensen weerbaarder te maken tegen radicalisering.

De ervaring heeft geleerd dat in gevallen van waarschijnlijke radicalisering sociaal-economische factoren niet doorslaggevend zijn. De zoektocht naar religieuze identiteit, frustratie over de situatie van moslims en overtuigingskracht van radicale ideologieën lijken veel invloedrijker factoren. Ook blijkt uit de casuïstiek (en uit het IMES onderzoek) dat de doelgroepen van radicalisering en die van overlastgevend jongeren niet overeenkomen. Wel komt het voor dat radicaliserende personen een crimineel verleden hebben.

Het onderscheid tussen orthodoxie en extremisme kan niet sterk genoeg worden benadrukt. Het IMES onderzoek is hier duidelijk in en maakt onderscheid tussen een aantal stromingen die onder de noemer salafisme vallen. De driedeling is nuttig maar moet niet als te statisch gezien worden. In een

aantal rapporten wordt het salafisme (als geheel) genoemd als belangrijkste aanjager van radicalisme. Het problematische hiervan is dat meerdere groepen en individuen zich op de *salaf* beroepen. Bovendien is er een behoorlijke strijd onderling gaande, waardoor de eenduidige noemer minder hanteerbaar is. In de praktijk komen de medewerkers van de IHH *salafi's* tegen die juist vanuit hun geloofsovertuiging actief willen bijdragen aan de Nederlandse samenleving én aan het tegengaan van radicalisering. De praktijk bevestigt de aanbeveling van het IMES om ontspannen om te gaan met orthodoxie; dus ook met *salafi's*. De bestaande dynamiek van religieuze beweging en politieke opvattingen mag niet uit het oog worden verloren.

Veroordeelde jihadisten die vrijkomen uit detentie behoeven specifieke aandacht. Hierbij is onder meer de ideologische ontwikkeling van belang die zich tijdens hun detentie en vooruitlopend op hun vrijlating kan hebben voorgedaan. Dit geldt ook voor anderen die tijdens hun detentie zijn geradicaliseerd. Ook de invloed op/van de omgeving bij de terugkeer in Amsterdamse samenleving verdient bijzondere aandacht. Dit vraagt om zeer specifieke begeleiding, waarbij er ook aandacht is voor de omgeving van de persoon in kwestie. Radicalisering beperkt zich niet tot het individuele niveau, maar heeft invloed op de omgeving. Dit is zeker het geval nadat er repressief is opgetreden. Uit de praktijk blijkt dat arrestaties en vervolging een behoorlijke impact op de naaste omgeving hebben. Dit is geen pleidooi om niet in te grijpen. De ervaring is echter dat familie en vrienden van de verdachte zeker niet altijd de kant van justitie kiezen en sommigen van hen radicaliseren zelf.¹³ Verder blijkt dat de omgeving vaak overtuigd is van de onschuld van de betrokkene en dit bevestigt voor hen de hetze tegen de moslims die weer de vatbaarheid vergroot.

In de praktijk blijkt dat de aanbeveling van het IMES om in contact te blijven met radicale jongeren niet door iedereen uitvoerbaar is. Naarmate de radicalisering vordert wordt de persoon in kwestie minder toegankelijk. Hiermee neemt de afhankelijkheid van een benadering in de religieuze sfeer toe. Om het contact niet te verbreken en om een kans te maken op de-radicaliseren is het noodzakelijk om moskeeën en kennisdragende sleutelfiguren daadwerkelijk te steunen in hun omgang met radicale jongeren.

3.8 Omvang

Een terecht veel gestelde vraag is hoeveel radicale of radicaliserende personen er zijn in Amsterdam. Deze vraag is niet eenvoudig en eenduidig te beantwoorden, onder meer omdat het nauwelijks kan worden 'gemeten'. Maar wat weten we wel over de omvang van de problematiek?

We weten dat er bij het gemeentelijke meldpunt sinds maart 2005 meer dan zeventig maal melding is gedaan van een mogelijk geval van radicalisering. Een belangrijke ontwikkeling is dat er meer meldingen binnenkomen die als 'serieus' worden geduid. Maar de ontwikkeling van het aantal (en de aard van) de meldingen wordt op dit moment niet zozeer bepaald door het aantal radicaliserende personen in de stad, maar door de inspanningen van de gemeente om zicht op hen te krijgen. Hoeveel radicaliserende personen er nog buiten het gezichtsveld van de gemeentelijke en haar partners vallen is niet bekend.

Het IMES heeft in zijn onderzoek uit 2006 op grond van enquêteonderzoek in Amsterdam vastgesteld dat 2 procent van de moslims in het onderzoek gevoelig of vatbaar is voor radicalisering, omdat zij een bepaalde orthodoxe geloofsinvulling combineren met de opvattingen dat de islam wordt bedreigd en dat daar iets aan moet gebeuren. Op grond hiervan heeft het IMES een indicatie gegeven van het aantal moslims dat in enige mate vatbaar is: circa 1550. Maar het gaat hier uitdrukkelijk niet om een indicatie van het aantal radicale personen. Deze groep wordt via enquêteonderzoek niet bereikt.

De AIVD geeft in zijn laatste jaarverslag aan dat de radicalisering van een deel van de moslimjongeren zich doorzet.

¹³ Zie ook IMES hoofdstuk 7 alsook Ahmet Olgun, "Familieleden Hofstadgroep Radicalisering" *NRC Handelsblad*, 2 november 2005

De gemeente beschikt niet over harde cijfers over de omvang en reikwijdte van radicalisering in de stad. Het kan gaan om net iets meer dan de tientallen personen die de gemeente in beeld heeft en waarvan een belangrijk deel niet radicaal of radicaliserend is en een aantal inmiddels gede-radicaliseerd lijkt. Maar het kunnen er ook meer zijn, die hopelijk in beeld komen als gevolg van de beschreven aanpak. Maar of het er veel of weinig zijn: radicalisering blijft een urgent probleem.

Het risico beperkt zich niet alleen tot mogelijk radicaal geweld van een enkeling, maar ook in de mogelijke maatschappelijke effecten hiervan zoals maatschappelijke onrust en toenemende polarisatie. De gemeente neemt verantwoordelijkheid door alles op alles te zetten om dit zo veel mogelijk te voorkomen.

3.9 Onderzoek, analyse en evaluatie

De aanscherping van het beleid is een continue activiteit. Onderzoek en evaluatie maken een integraal onderdeel uit van de aanpak.

Onderzoek, analyse en evaluatie

De uitvoering van het actieprogramma Wij Amsterdammers is vanaf het begin ondersteund door verschillende onderzoeksactiviteiten. Het doel van deze activiteiten was aanvankelijk het *verdiepen en aanscherpen van de probleemanalyse* van radicalisme en hiermee samenhangende factoren. Het onderzoek door het IMES, maar ook andere studies, zoals die naar interculturele verhoudingen in het onderwijs, zijn waardevol gebleken. De huidige onderzoeksactiviteiten richten zich op het *monitoren en actualiseren* van de inzichten in de voedingsbodem voor en weerbaarheid tegen radicalisme en polarisatie. Verschillende projecten en activiteiten worden geëvalueerd.

De Amsterdamse Burgermonitor wordt benut voor het meten van de voedingsbodem en het meten van de gevoeligheid voor en weerbaarheid tegen radicalisering. De monitor meet:

- gevoeligheid voor radicalisme (score op politieke en religieuze dimensie)
- interculturele ontmoetingen op diverse terreinen (werk, school, vrije tijd)
- beeldvorming over bevolkingsgroepen (etnische groepen, (niet) religieuze groepen en homoseksuelen)
- ervaringen met discriminatie op diverse gronden;
- sociale cohesie (stellingen over de woonbuurt en onderlinge omgang);
- sociaal isolement van verschillende groepen Amsterdammers (jongeren, etnische groepen);
- verbondenheid met de stad, met Nederland en met de eigen etnische groep;
- politiek vertrouwen en politiek zelfvertrouwen.

Informatie hierover wordt jaarlijks verzameld en tweejaarlijks gerapporteerd en gerelateerd aan informatie uit ander onderzoek over Amsterdam in de Monitor Diversiteit en Integratie. De volgende editie van deze monitor verschijnt eind 2007.

Ondanks de hierboven genoemde activiteiten is en blijft het lastig zijn om de resultaten van de gemeentelijke aanpak vast te stellen. De problematiek is complex. Sommige maatschappelijke processen zijn moeilijk te beïnvloeden en/of vallen voor een groot deel buiten de invloedssfeer van de overheid. Bovendien zijn veel maatregelen preventief van aard. Het is niet vast te stellen wat hiermee daadwerkelijk is voorkomen.

4 Een aangescherpte aanpak

4.1 Inleiding

De aanscherping van de aanpak komt enerzijds tot uitdrukking in een aangescherpte afbakening en focus. Er zijn drie aangrijpingspunten voor actie benoemd. Deze drie aangrijpingspunten staan voor drie doelgroepen. Verdere aanscherping wordt mogelijk door het intensiever betrekken van onmisbare partners, waaronder religieuze organisaties in Amsterdam. De aangescherpte aanpak is tegelijkertijd breed en dient meer doelen dan alleen de aanpak van radicalisering.

4.2 Aanscherping van de aanpak: focus op doelgroepen

Er zijn drie algemene doelgroepen waarop de aanpak zich richt. Het gaat hierbij om diegenen die zoekende zijn en mogelijk in enige mate gevoelig zijn voor radicalisering *en* om diegenen die reeds radicaliseren en/of het radicaal gedachtegoed verspreiden (het aanbod). Een derde doelgroep betreft al diegenen die geraakt worden door negatieve maatschappelijke ontwikkelingen die hun binding met de samenleving aan kunnen tasten.

Toelichting drie doelgroepen

1) Personen die in staat lijken tot het tonen van geweld moeten zoveel als mogelijk beperkt worden in hun handelen (aanpak door politie en justitie). Voor **personen die in meer of mindere mate radicaliseren** geldt dat deze gesignaleerde radicalisering moet worden gekeerd. Er zijn voorbeelden van personen die *de*-radicaliseren. Dit vergt het vroegtijdig signaleren van actuele gevallen van radicalisering en het gericht inzetten van interventies. Deze interventies moeten op maat worden ontwikkeld. Dit moet op korte termijn eerste resultaten opleveren. Het de-radicaliseringsproces in zijn geheel kan van lange duur zijn. Daar waar personen behoren tot groepen of organisaties (zoals extreemrechtse groeperingen) richt de aanpak zich tevens op de groep als geheel.

2) **Personen die 'zoekend' zijn en een toenemende een afstand tot de samenleving ervaren.** Een deel van hen zal vatbaar blijken voor radicaal gedachtegoed. Zij moeten weerbaar worden gemaakt tegen extremisme, zowel maatschappelijk, politiek als religieus. Dit betekent dat ook het aanbod van radicaal gedachtegoed moet worden aangepakt, zowel de verspreiding hiervan als de verspreiders. Hiertoe moeten wij weten waar dit gedachtegoed beschikbaar is, los van internet. Een belangrijk middel is het stimuleren van een alternatief aanbod. Op de middellange en lange termijn moet dit bijdragen aan het tegengaan van radicalisering. Tot deze doelgroep behoren ook diegenen die een toenemende afstand ervaren tot bevolkingsgroepen met een andere etnische of religieuze achtergrond, waarbij deze afstand in toenemende mate gepaard gaat met afkeer van en/of haat jegens deze groepen.

3) **Al diegenen die vanwege hun afkomst of geloof geraakt worden door negatieve maatschappelijke ontwikkelingen, verschijnselen en beeldvorming.** Op de langere termijn (een generatie) is het verminderen van de voedingsbodem hét antwoord op radicalisering. Het aanpakken van discriminatie, het formuleren van een inclusieve stadsidentiteit, het versterken van sociaal vertrouwen en de sociale cohesie, het serieus nemen van gevoelige grieven en het investeren in acceptatie, diversiteit, kansen en grenzen. Inwoners van Amsterdam moeten volwaardig moslim én volwaardig Nederlander kunnen zijn. Dit betekent dat ook de eventuele angst voor de multiculturele samenleving en de in het verlengde hiervan gepercipieerde ongelijkheid zoveel als mogelijk moet worden weggenomen.

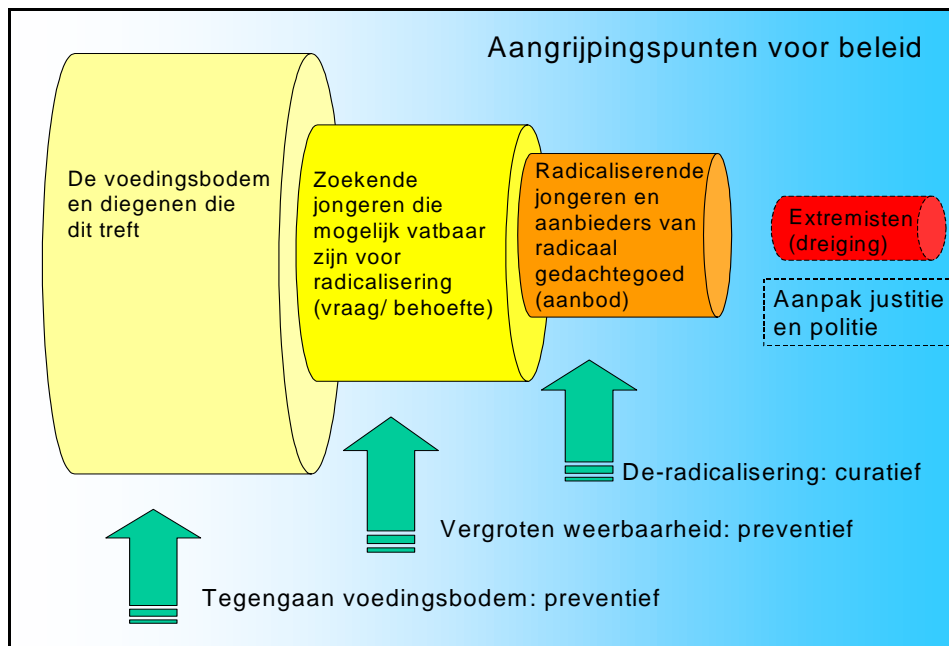
4.3 Aanscherping van de aanpak: drie aangrijpingspunten

De aanpak die zich richt op de genoemde drie doelgroepen staat voor een groot aantal projecten en initiatieven. Om de doelgroepen te bereiken richten deze projecten en initiatieven zich op drie aangrijpingspunten voor actie:

1. het de-radicaliseren van radicaliserende jongeren en het aanpakken van het radicale gedachtegoed;
2. het vergroten van de weerbaarheid tegen radicalisering. Deze activiteiten richten zich primair op de 'zoekende' en mogelijk vatbare jongeren;
3. het verkleinen van de voedingsbodem voor radicalisering. Dit richt zich op alle Amsterdammers waaronder diegenen die geraakt worden door negatieve maatschappelijke ontwikkelingen die hun binding met de samenleving op de proef stellen.

Een aantal van de projecten en activiteiten die bijdragen aan het verkleinen van de voedingsbodem voor radicalisering en het vergroten van de weerbaarheid tegen radicalisering zijn niet specifiek opgezet voor de aanpak van radicalisering maar dienen een breder doel en maken onderdeel uit van het brede actieprogramma Wij Amsterdammers of algemeen beleid op het gebied van sociale cohesie.

In het onderstaande figuur zijn de doelgroepen en aangrijpingspunten weergegeven. Deze zijn algemeen geformuleerd en hebben zowel betrekking op islamistisch als extreem rechts radicalisme.

4.4 Aanscherping van de aanpak: religieuze organisaties als onmisbare partners

In de aanbevelingen wijst IMES expliciet op de noodzaak van het ondersteunen van moskeeën bij de aanpak van radicalisering. Ook benadrukt het IMES het belang van het zichtbaar maken van de diversiteit van de islam.

Scheiding Kerk en Staat

De gemeente Amsterdam subsidieert al geruime tijd projecten die haar integratie- en participatiedoelstellingen ondersteunen, ook als die projecten worden uitgevoerd door religieuze organisaties (Erbij horen en meedoen, 2003, p. 10) In dit kader worden religieuze organisaties gezien als vrijwilligersorganisaties. Dit is een traditie in Nederland. Niet alleen moslim organisaties maar ook het Leger des Heils maken hier gebruik van.

Wanneer het echter gemeentelijke beleidsdoelstellingen betreft om radicalisering tegen te gaan verandert het perspectief. Dan worden religieuze organisaties partners. Er is dan niet meer alleen sprake van een subsidierelatie maar ook van een gezamenlijke aanpak om optimaal te kunnen interveniëren bij processen van radicalisering. Dit partnerschap is onmisbaar omdat de gemeentelijke organisatie alleen niet voldoende geëquipeerd is om tot de netwerken door te dringen en dit ook niet haar doelstelling kan zijn gezien de scheiding tussen kerk en staat. Om gezamenlijk de politieke ideologie van het radicaal islamisme aan te pakken is noodzakelijkerwijs een religieus discours nodig om radicaliserende jongeren terug te halen en alternatief gedachtegoed aan te bieden.

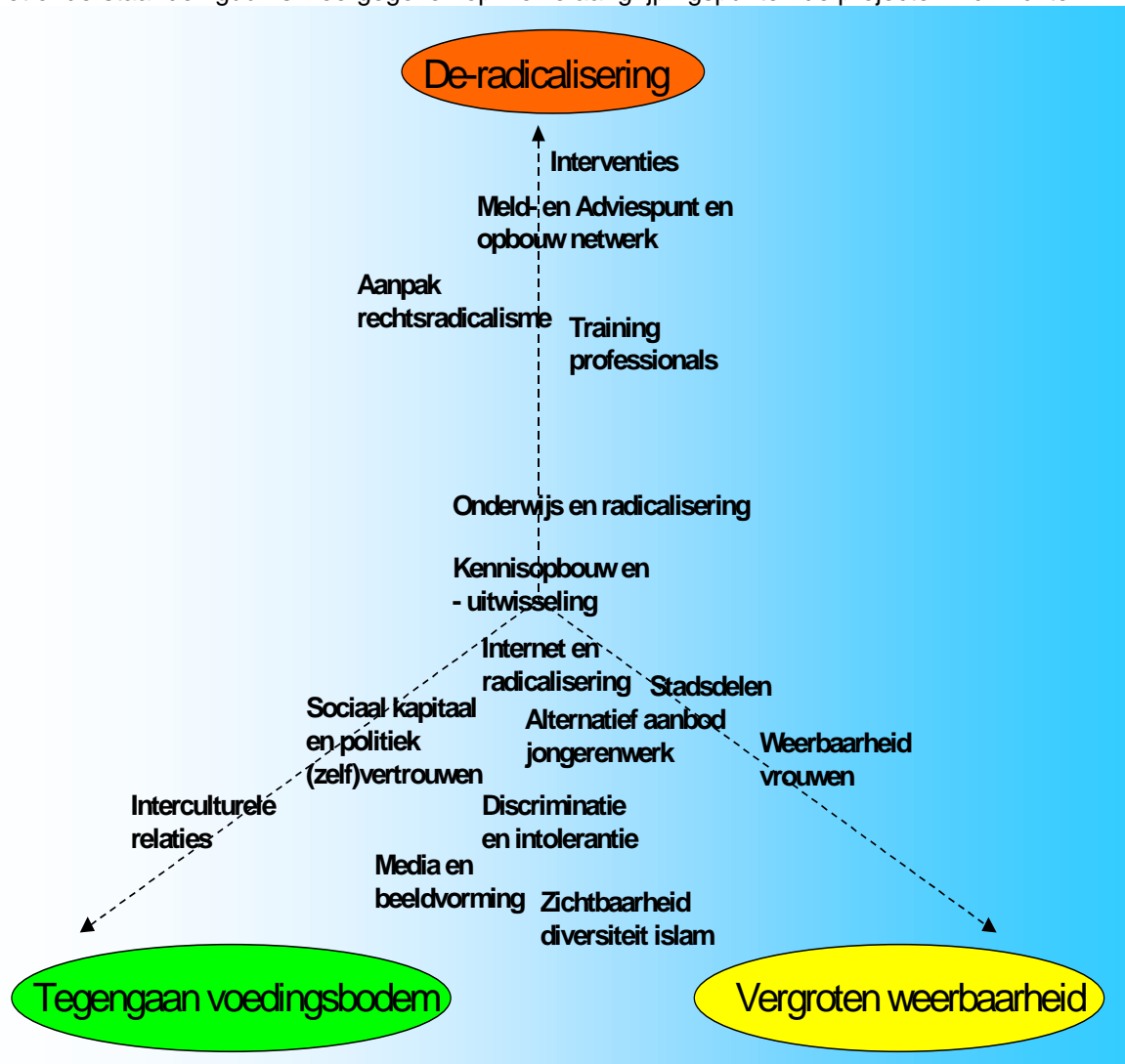
Dit religieuze discours is noodzakelijk omdat de politieke ideologie van het islamisme nu eenmaal gebruik maakt van religieuze bronnen. Het radicaal islamisme is een politieke ideologie waarin gestreefd wordt naar een rechtvaardige islamitische samenleving. Tegelijkertijd is de ideologie gestoeld op theologische uiteenzettingen en religieuze bronnen. Om radicalisering tegen te gaan moet men weerwoord kunnen bieden tegen dit aanbod van ideologie. Dit kan deels door de politieke discussie aan te gaan over de rechtvaardige samenleving, maar vaker zal het weerwoord moeten bestaan uit weerleggingen van de radicale interpretaties van religieuze bronnen. Men kan het religieuze aspect niet negeren.

5 De aanpak: overzicht van actiepunten

5.1 Inleiding: overzicht actiepunten

De aanpak omvat een groot aantal projecten en deelprojecten. Veel van deze projecten zijn gericht op meer dan één aangrijpingspunt. Voor de projecten gericht op het verkleinen van de voedingsbodem geldt dat deze in belangrijke mate tevens bijdragen aan het vergroten van de weerbaarheid. De projecten gericht op de-de-radicalisering dragen deels bij aan het vergroten van de weerbaarheid en vice versa.

In het onderstaande figuur is weergegeven op welke aangrijpingspunten de projecten zich richten.

De projecten binnen elk van de drie aangrijpingspunten worden in de volgende paragrafen kort benoemd. In de bijlage is elk van de genoemde thema's uitgewerkt.

5.2 Tegengaan verdere radicalisering van radicaliserende jongeren: de-radicalisering

Dit doet Amsterdam door middel van onder meer:

- het samen met anderen ontwikkelen en waar nodig inzetten van gerichte interventies in reactie op geconstateerde radicalisering;
- het verder op- en uitbouwen van het meld- en adviespunt en het bijbehorende formele en informele netwerk inclusief trainingen voor sleutelfiguren binnen de moslimgemeenschap;
- een gerichte aanpak van extreem rechts, onder meer via signalering en interventies. Dit thema komt ook terug binnen preventie van on-line radicalisering en in het onderzoek naar het aanbod van radicaal gedachtegoed en de aanpak discriminatie en intolerantie;
- het trainen van professionals die geconfronteerd kunnen worden met verschijnselen van radicalisering. Dit betreft onder meer jongerenwerkers, jeugdhulpverleners en gemeenteamttenaren;
- gerichte activiteiten binnen het onderwijs - als voortzetting van de activiteiten van het Amsterdams Onderwijsadviespunt Radicalisering - waaronder: het versterken van de meld- en adviesfunctie; het geven van voorlichting aan docenten op het primair onderwijs; het ontwikkelen van een instrumentarium voor docenten in het omgaan met mogelijke radicalisering; en realiseren van het aanbod tot het inschakelen van intercultureel advies en *mediation* bij incidenten op scholen en het trainen van docenten.

5.3 Het vergroten van de weerbaarheid

De volgende projecten moeten onder meer bijdragen aan het vergroten van de weerbaarheid:

- het verzorgen van weerbaarheidstrainingen voor moslimjongeren;
- het verzorgen van trainingen gericht op het vergroten van de weerbaarheid van vrouwen
- activiteiten gericht op internet en radicalisering, waaronder het stimuleren van virtuele organisatie van jongeren, het versterken van vaardigheden ten behoeve van politieke participatie en het steunen van Ahlan Magazine;
- het realiseren van stadsdeelspecifieke projecten, met een accent op preventie;
- het realiseren van een alternatief aanbod vanuit het jongerenwerk onder meer door de inzet van *peer educators* en lessen historisch besef en de moslimjongerentelefoon. Een specifiek project is het alternatieve aanbod vanuit Connect;
- het vergroten van de zichtbaarheid van de diversiteit van de islam via activiteiten van Marhaba.
- het ondersteunen van projecten en activiteiten van moslimorganisaties die zich richten op de emancipatie en integratie van de islam en moslims in Nederland.

5.4 Het verkleinen van de voedingsbodem voor radicalisering

De voedingsbodem wordt verkleind door onder meer:

- De aanpak van discriminatie en racisme. Concrete projecten zijn de Campagne Meldpunt Discriminatie, het continueren van het horecabeleid en het jongerenproject All-in. Dit laatste betreft het bespreekbaar maken van discriminatie en uitsluiting op diverse gronden onder jongeren;
- Een gerichte focus op media en beeldvorming. Dit omvat het ontwikkelen van een communicatiestrategie waarbinnen een inclusief taalgebruik en aandacht voor positieve rolmodellen en acties centraal staan. Samen met moslimjongeren wordt een mediascan uitgevoerd en een workshop gerealiseerd gericht op 'voorpaginanieuws' en meer specifiek op de wijze waarop moslims of de islam wordt belicht. Een workshop voor journalisten moet meer inzicht geven in de Amsterdamse aanpak. Andere projecten zijn een cartoonwedstrijd onder jongeren en het promoten van de soap Westside (op AT5 en op buitenlandse zenders).
- De verdere investering in interculturele contacten. Dit omvat een breed scala aan projecten variërend van de Dag van de dialoog tot het Ramadanfestival. Veel initiatieven uit de samenleving die worden ondersteund vanuit het Meldpunt Goede Ideeën vallen hieronder;
- Vergroten van het sociaal kapitaal en politiek (zelf)vertrouwen. Dit omvat onder meer het versterken van zelforganisaties via de SIP-verordeningen, specifieke projecten als het sociale

cohesie en participatieproject in Amsterdam noord dat is gericht op activering van en bevorderen van politiek zelfvertrouwen van bewoner en de ondersteuning van Moslim Jongeren Amsterdam.

5.5 Kennisopbouw- en uitwisseling

De verdere kennisopbouw en – uitwisseling wordt benut voor elk van de in te zetten acties. Hiertoe behoort ook het versterken van de internationale samenwerking en uitwisseling van best practices en het doen van onderzoek naar het aanbod van radicaal gedachtegoed in Amsterdam. De continue onderzoeksinspanningen van O+S en anderen vormen belangrijke input voor de kennisopbouw- en uitwisseling. In aanvulling op het bestaande draaiboek Vrede wordt geïnvesteerd in het monitoren van risicomomenten, bijvoorbeeld rond internationale incidenten die van invloed kunnen zijn op het lokale radicaliseringsproces. Deze actuele kennis kan worden benut voor gerichte interventies om verdere radicalisering tegen te gaan.

6 Begroting

De Amsterdamse aanpak van radicalisering is breed. Bovendien is het een gerichte aanvulling op reeds bestaande stedelijke initiatieven. Veel van de maatregelen - vooral de preventieve - dienen ook andere doelen. Deze doelen vinden we ook terug in het actieprogramma *Wij Amsterdammers* en in bijvoorbeeld het integratie- en participatiebeleid van Amsterdam.

Voor de financiering van sommige van de in de schema's gepresenteerde activiteiten en projecten betekent dit dat deze uit reguliere middelen worden gefinancierd. Dit geldt bijvoorbeeld voor het Meldpunt Discriminatie Amsterdam, de SIP-verordening en de projecten gericht op het vergroten van de weerbaarheid van vrouwen.

Voor deze reguliere activiteiten geldt dat zij vooral ook andere doelen dienen dat het tegengaan van radicalisering. Omdat de financiële verantwoordelijkheid hiervoor elders - bij verschillende gemeentelijke organisaties - ligt, is hier niet opgenomen welke bedragen hiermee gemoeid zijn.

De meeste activiteiten en projecten worden gefinancierd uit het budget voor *Wij Amsterdammers* dat in 2007 8,0 miljoen euro bedraagt (2,5 miljoen structureel en 5,5 miljoen incidenteel). Hiervan is 6,5 miljoen euro opgenomen in het resultaatgebied Bestuur en Concern en 1,5 miljoen euro in het resultaatgebied Educatie, Jeugd en Diversiteit. De gemeenteraad heeft de bestemming van deze gelden gedeeltelijk vastgelegd in motie 635'. Onderdelen hieruit die voor de uitvoering van dit actieplan relevant zijn, zijn:

Incidentele middelen:

IMES-gelden	1,33 miljoen euro
Marhaba	0,2
Actualiteiten	1,0

Structurele middelen:

Informatiehuishouding	0,475
Meldpunt Goede Ideeën	0,6

Daarnaast worden enkele lopende activiteiten die gestart zijn in 2006 gefinancierd uit geormerkte *Wij Amsterdammers*-gelden uit 2006. Dit geldt met name voor activiteiten die zijn gestart door het voormalige Amsterdams Onderwijsadviespunt Radicalisering (AOR).

De besteding van de 1,33 miljoen euro die de gemeenteraad heeft bestemd voor de aanpak van radicalisering en de uitwerking en uitvoering van de aanbevelingen van het IMES wordt hieronder gespecificeerd. In de tabel staat hoe het geormerkte bedrag is en wordt besteed.

In de tabel zijn ook de activiteiten uit het actieplan opgenomen die worden gefinancierd uit andere middelen voor *Wij Amsterdammers*: de posten Marhaba, Actualiteiten, Informatiehuishouding en *Wij Amsterdammers* middelen uit 2006.

Achter de verschillende activiteiten en projecten is aangegeven of het om afgeronde of lopende activiteiten gaat of om activiteiten die nog in voorbereiding zijn.

Tabel: Financiering van activiteiten en projecten, w.o. besteding van de 'IMES-gelden' in 2007

Thematische clusters	Projecten en activiteiten	IMES-gelden (in euro's)	Ander Wij Ad.-budget
A. Stadsdeelactiviteiten tegen radicalisering	Bijdrage aan maatregelen en actieplannen stadsdelen (in voorbereiding)	500.000 minus 26.000	
	Bijdrage aan actieplan stadsdeel Sl'vrt: Jongeren-participatie-project en socratische gesprekken (lopend)	26.000	
B. Ontwikkelen en inzetten van interventies	Interventiebudget (in voorbereiding)	15.000	Pm
C. Op- en uitbouw Meld- en Adviespunt Radicalisering en opbouw van het netwerk	Inhuur deskundige in te zetten in sd-en (lopend)		Wij Ad.- budget 2006
	Informatiehuishouding, w.o. Meld- en Adviespunt Radicalisering (lopend)		Wij Ad.- budget 2007/ IHH
D. Aanpakken van rechtsradicalisering	Uitwerking gerichte aanpak (voedingsbodem) extreem-rechts (in voorbereiding)	10.000	Pm
E. Trainen van professionals	Ontwikkeling en pilots training jongerenwerkers, hulpverleners en docenten (afgerond)	80.000	
	Trainingen professionals (in voorbereiding)	85.000	Pm
F. Intensiveren van de activiteiten op het gebied van onderwijs en radicalisering	Activiteiten (voormalig) Amsterdams Onderwijsadviespunt Radicalisering (AOR), w.o. leerconferentie en voorlichtingsfilm (lopend)		AOR-budget 2006-2007
	Trainingen docenten (in voorbereiding)		uit restant AOR-budget 2006-2007en uit Wij Ad.- budget 2007/ Actualiteiten
G. Verzorgen van trainingen en ondersteunen van activiteiten gericht op weerbaarheid moslims	Netwerkbijeenkomsten e.a. (afgerond)		Uit Wij Ad.- budget 2006
	Training sleutelfiguren (lopend)	40.000	
H. Vergroten van de weerbaarheid van vrouwen	Training moslima's (afgerond)	15.000	
I. Realiseren van projecten gericht op internet en radicalisering	Ahlan Magazine (lopend)	40.000	
	Advies online jihadisering (afgerond)	2.000	
	Workshop Politieke participatie op het internet (in voorbereiding)	18.000	
J. Realiseren van een alternatief aanbod vanuit het jongerenwerk	Directe hulpverlening en interventie: Stichting Connect (lopend)	20.000	

	Overige activiteiten, w.o. inloopcentra en moslimjongerentelefoon (in voorbereiding)		Uit Wij. Ad.-budget 2007/ Actualiteiten
K. Het vergroten van de zichtbaarheid van de diversiteit van de islam	Marhaba (lopend)		Uit Wij Ad.-budget 2007/ Marhaba
L. Tegengaan van discriminatie en intolerantie	Campagne tolerantie e.a. (in voorbereiding)		Pm
	Diverse activiteiten van en met het Meldpunt Discriminatie Amsterdam, waaronder een campagne (lopend)		Uit Wij Ad.-budget 2006
M. Omgaan met media en beeldvorming	AT5-soap (lopend)	150.000	
	Mediascan moslimjongeren (in voorbereiding)	25.000	
	Workshop nieuwsselectie jongeren e.a. (in voorbereiding)	15.000	
N. Versterken van interculturele relaties	Ramadanfestival (afgerond)	150.000	
	Dag van de dialoog (afgerond)		Uit Wij Ad.-budget 2007/ actualiteiten
O. Vergroten van sociaal kapitaal en politiek (zelf)vertrouwen	Pilot activering buurtbewoners A'dam-noord (lopend)	25.000	
	Empowerment moslimjongeren: MJA (lopend)	20.000	
	Ondersteunen activiteiten moslimorganisaties (in voorbereiding)	60.000	
P. Intensiveren van de kennisopbouw en -uitwisseling	Europese expertmeeting + COT (afgerond)	60.000	
Totaal		1.330.000 euro	

Het Wij Amsterdammers-budget wordt niet alleen ingezet voor het tegengaan van radicalisering en de voedingsbodem daarvan. Het is ook bestemd voor activiteiten ter bevordering van de sociale cohesie en de binding met de stad. Voorbeelden van projecten en activiteiten in 2007 zijn de StadsSpelen, de Amsterdamdag, de Canon en de verkiezing van de Amsterdammer van het Jaar. Daarnaast worden initiatieven uit de stad ondersteund via het Meldpunt Goede Ideeën.

7 Projectbeschrijvingen

Toelichting

In deze bijlage worden groepsgewijs de concrete projecten en activiteiten die deel uitmaken van de aanpak uitgewerkt.

Per thema wordt een beschrijving gegeven en wordt aangegeven welke aangrijpingspunten het project betreft, welke IMES aanbevelingen hiermee worden geadresseerd en welk budget benodigd is. Er is aangegeven welke activiteiten al zijn gestart (cursief) en welke nog moeten worden gestart. Daar waar dat van toepassing is wordt aangegeven dat wordt samengewerkt met religieuze organisaties.

A. Stadsdeelactiviteiten tegen radicalisering

Aangrijpingspunten	Voedingsbodem	Weerbaarheid	De-radicalisering	
Beschrijving	<p>Doel: Stadsdelen nemen maatregelen tegen radicalisering aansluitend op hun verantwoordelijkheden en bestaand (jeugd)beleid</p> <p>Activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>Stadsdeel Slotervaart voert een actieplan tegen radicalisering uit, vooral bestaand uit preventieve activiteiten zoals:</i> – <i>Ondersteuning van ouders met religieuze opvoedingsproblemen, via Ouder Kindcentra.</i> – <i>Jongeren leren in de moskee via discussies om te gaan met kritiek.</i> – <i>Preken worden vertaald in het Nederlands en er komt een online religieuze vraagbaak.</i> – <i>Contra-huiskamergesprekken en de discussies met de imams.</i> – <i>Jeugdparticipatief project jongeren en hun islam dat zich richt op de plaatsbepaling van jongeren als moslim in Nederland en gezamenlijke ontwikkeling van een plan van aanpak gericht op ondersteuning daarbij.</i> <p>De stadsdelen de Baarsjes, Oost/ Watergraafsmeer en Amsterdam Oud Zuid hebben een actieplan tegen radicalisering in ontwikkeling. Andere stadsdelen hebben toegezegd maatregelen te nemen die aansluitend op de lokale probleemsituatie en mogelijkheden. Verder maken alle stadsdelen hun organisatie sensitief voor het vroegtijdig signaleren en doorverwijzen van gevallen van radicalisering. Ook hebben alle stadsdelen contact met plaatselijke moskeeën en relevante zelforganisaties.</p> <p>Stadsdelen kunnen voor bepaalde activiteiten op basis van cofinanciering een bijdrage krijgen uit de IMES-gelden, afhankelijk van de lokale situatie en de inhoud van de activiteit. Ook kunnen stadsdelen gebruik maken van maatregelen die centraal worden georganiseerd en aangeboden, zoals de trainingen voor professionals.</p>			
Aanbevelingen IMES	Vergroting van maatschappelijk vertrouwen	Vergroting van politiek vertrouwen	Vergroting van (religieuze) weerbaarheid	Omgang met radicale jongeren
Budget (jaar)	IMES gelden € 500.000	Wij Amsterdammers gelden	Regulier geld	

1. Tegengaan verdere radicalisering van radicaliserende jongeren: de-radicalisering

B. Ontwikkelen en inzetten van interventies

Aangrijpingspunten	Voedingsbodem	Weerbaarheid	De-radicalisering	
Beschrijving	<p>Doel: ontwikkelen en uitvoeren van interventies gericht op begeleiding en de-radicalisering van radicaliserenden.</p> <p>Activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Uitvoering van interventies bij concrete gevallen van radicalisering. Hierbij wordt gebruik gemaakt van bestaande hulpverlening op het gebied van toeleiding naar werk, scholing, gezondheid, huisvesting, inkomen, etc. Daarnaast worden acties ondernomen die gericht zijn op de ideologisch aspecten, bijvoorbeeld door begeleiding door islamdeskundigen of gesprekken met Imams.</i> - <i>Ontwikkeling van nieuwe interventies gericht op de-radicalisering.</i> - <i>Samenwerking met religieuze organisaties om er in specifieke gevallen voor te zorgen dat religieus weerwoord wordt geboden.</i> - <i>Met hulpverleningsinstanties specifieke de-radicaliseringstrajecten ontwikkelen, borgen en zonodig inkopen.</i> - <i>Interventiebudget waarin per casus op basis van maatwerk de meest effectieve interventie kan worden ontwikkeld of toegepast.</i> 			
Aanbeveling en IMES	Vergroting van maatschappelijk vertrouwen	Vergroting van politiek vertrouwen	Vergroting van religieuze weerbaarheid	Omgang met radicale jongeren
Budget (jaar)	IMES gelden € 15.000	Wij Amsterdammers gelden	Regulier geld	

C. Op- en uitbouw Meld- en Adviespunt Radicalisering en opbouw van het netwerk

Aangrijpingspunten	Voedingsbodem	Weerbaarheid	De-radicalisering	
Beschrijving	<p>Doel: Het vroegtijdig signaleren van gevallen van mogelijke radicalisering en het ondersteunen van professionals bij analyse en interventies.</p> <p>Activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Meld- en adviespunt waar professionals terecht kunnen voor vragen en advies bij mogelijke gevallen van radicalisering.</i> - <i>Integrale analyse en behandeling van signalen in casusoverleg.</i> - <i>Advies over en coördinatie van interventies.</i> - <i>Uitbouw formeel signaleringsnetwerk o.a. door samenwerking met Netwerken 12+ en Meldpunten Zorg en Overlast.</i> - <i>Uitbouw informeel netwerk van sleutelfiguren om vroegtijdig te signaleren of interveniëren.</i> - <i>Organiseren netwerkbijeenkomsten om sleutelfiguren te binden aan de Amsterdamse benadering. Hierbij wordt onder meer samengewerkt met mensen die actief zijn in religieuze organisaties.</i> - <i>Inhuur van een deskundige op het gebied van radicalisme en jeugd, in te zetten op lokaal en operationeel niveau in een stadsdeel.</i> <p>(Voor een uitgebreide beschrijving van doel en werkwijze zie Beleidskader Informatiehuishouding Radicalisering dat op 16 november 2006 is besproken in de commissie AZ, BD2006-005359)</p>			
Aanbevelingen IMES	Vergroting van maatschappelijk vertrouwen	Vergroting van politiek vertrouwen	Vergroting van religieuze weerbaarheid	Omgang met radicale jongeren
Budget (jaar)	IMES gelden	Wij Amsterdammers gelden		Regulier geld

D. Aanpak van rechtsradicalisering

Aangrijpingspunten	Voedingsbodem	Weerbaarheid	De-radicalisering	
Beschrijving	<p>Doel: Tegengaan van rechtsextremisme, op individueel niveau en op algemeen preventief niveau.</p> <p>De gemeentelijke aanpak van radicalisering is breed opgezet en richt zich op alle vormen van radicalisering. De aanpak is ook zoveel mogelijk probleem- en vraaggericht. Daardoor is het accent in de aanpak komen te liggen op Islamitische radicalisering, maar dat betekent niet dat andere vormen onvoldoende aandacht krijgen.</p> <p>Activiteiten: Tegen rechts radicalisme worden de volgende maatregelen ingezet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>De organisatie en infrastructuur voor het bestrijden van islamistisch radicalisme wordt ook ingezet voor het bestrijden van gevallen van rechts-radicalisme. Er wordt gewerkt aan het vroegtijdig signaleren van gevallen van rechts-extremistische radicalisering door middel van een actief formeel en informeel netwerk (zie C). Professionals kunnen bij het Meld- en adviespunt terecht voor vragen en advies over rechts-radicalisme (zie C). Indien nodig worden interventietrajecten ontwikkelt en uitgevoerd (zie B.). Bij de training van professionals wordt ook aandacht besteed aan het leren herkennen, maar vooral het omgaan met rechtsradicalisering (zie E.)</i> - Naast het benutten van deze infrastructuur voor het bestrijden van radicalisme wordt advies ingewonnen over vereisten in de aanpak van de specifieke verschijningsvorm van het rechtsradicalisme. Net als bij islamistisch radicalisme wordt daarin aandacht besteed aan de vraag, het aanbod en de voedingsbodem. <p><i>Daarnaast vinden er activiteiten plaats op algemeen preventief niveau. Deze zijn ondergebracht in de schema's over het tegengaan van discriminatie en intolerantie (zie L), de weerbaarheid van jongeren op het internet (zie I) en media en beeldvorming (zie M).</i></p>			
Aanbevelingen IMES	Vergroting van maatschappelijk vertrouwen	Vergroting van politiek vertrouwen	Vergroting van religieuze weerbaarheid	Omgang met radicale jongeren
Budget (jaar)	IMES gelden 10.000	Wij Amsterdammers gelden	Regulier geld	

E. Trainen van professionals

Aangrijpingspunten	Voedingsbodem	Weerbaarheid	De-radicalisering:	
Beschrijving	<p>Doel: professionals trainen in het signaleren van en omgaan met radicalisering.</p> <p>Activiteiten: <i>Ontwikkelen van trainingen voor verschillende doelgroepen. In de trainingen wordt ruime aandacht besteed aan kennis over en herkenbaarheid van islamistische en extreemrechtse radicalisering. Centraal staan praktijksituaties en mogelijke reacties daarop. Er is veel aandacht voor eigen ervaringen van professionals en er worden gesprekstechnieken getraind.</i></p> <p><i>Voor de volgende groepen worden trainingen ontwikkeld en aangeboden:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Hulpverleners. De training wordt aangeboden aan medewerkers van o.a. Bureau Jeugdzorg, de Bascule, Altra Jeugdzorg, Reclassering, GG&GD, Nieuwe Perspectieven, Spirit, William Schrikkergroep, SIGRA, Forensisch Psychiatrische Dienst, etc.</i> - <i>Jongerenwerkers en welzijnswerkers. De training wordt via de stadsdelen aan hen aangeboden.</i> - <i>Docenten in voortgezet onderwijs. Dit loopt via het Amsterdamse Onderwijsadviespunt Radicalisering (AOR) (zie ook F.)</i> - <i>Gemeentelijke contactambtenaren.</i> <p><i>Daarnaast worden presentaties gegeven bij organisaties die geïnteresseerd zijn in of te maken hebben met radicalisering.</i></p>			
Aanbevelingen IMES	Vergroting van maatschappelijk vertrouwen	Vergroting van politiek vertrouwen	Vergroting van (religieuze) weerbaarheid	Omgang met radicale jongeren
Budget (jaar)	IMES gelden € 165.000	Wij Amsterdammers gelden		Regulier geld

F. Intensiveren van de activiteiten op het gebied van onderwijs en radicalisering

Aangrijpingspunten	Voedingsbodem	Weerbaarheid	De-radicalisering	
Beschrijving	<p>Doel: Scholen ondersteunen bij incidenten op het gebied van radicalisme en interculturele verhoudingen en oplossen van de handelingsverlegenheid van docenten in PO, VO en MBO.</p> <p>Activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Met de schoolbesturen is afgesproken dat VIOS PO en VO actief is rond drie kernthema's: schoolveiligheid algemeen, interculturele verhoudingen en radicalisme. De via het Amsterdams Onderwijsadviespunt Radicalisering (AOR) opgebouwde infrastructuur wordt door het VIOS onderhouden. Het onderwijsveld kan terecht bij het VIOS met meldingen en vragen over radicalisering. Het VIOS werkt nauw samen met het Meld- en Adviespunt Radicalisering.</i> - <i>Trainen van docenten in PO, VO en MBO in het signaleren en omgaan met radicalisering.</i> - <i>Leerconferenties waarin leerlingbegeleiders, zorgcoördinatoren, veiligheidscoördinatoren, docenten maatschappijleer e.a., bestaande ervaringen met radicalisering bespreken en daarmee leren omgaan (bestrijden handelingsverlegenheid).</i> - <i>Ontwikkeling van een handreiking voor docenten voor het herkennen en omgaan met radicalisering. De handreiking is gebaseerd op concrete ervaringen met de problematiek.</i> - <i>Productie van een voorlichtingsfilm over radicalisering, bedoeld om kennis en bewust zijn van processen van radicalisering te vergroten bij medewerkers van Amsterdamse PO scholen.</i> - <i>Aanbod van deskundige ondersteuning op het gebied van interculturele pedagogiek en mediation aan schooldirecteuren in geval van meldingen of signalen van interculturele spanningen of radicalisering.</i> - <i>In netwerkbijeenkomsten van directeuren en veiligheidscoördinatoren die door het VIOS worden georganiseerd worden zaken besproken die mogelijk actieve aandacht nodig hebben. Een voorbeeld hiervan zijn de uitkomsten van de scholierenverkiezingen, die op sommige scholen een mogelijke indicatie kunnen zijn voor polarisatie.</i> 			
Aanbevelingen IMES	Vergroting van maatschappelijk vertrouwen	Vergroting van politiek vertrouwen	Vergroting van (religieuze) weerbaarheid	Omgang met radicale jongeren
Budget (jaar)	IMES gelden	Wij Amsterdammers gelden	Regulier geld	

2. Het vergroten van de weerbaarheid

G. Verzorgen van trainingen gericht en ondersteunen van activiteiten gericht op het vergroten van de weerbaarheid van moslims

Aangrijpingspunten	Voedingsbodem	Weerbaarheid	De-radicalisering	
Beschrijving	<p>Doel: Verschillende doelgroepen binnen de islamitische gemeenschap trainen in <i>empowerment</i> en weerbaarheid tegen radicalisme en extremisme.</p> <p>Activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>Werven van sleutelfiguren binnen het netwerk sleutelfiguren die op termijn in staat zijn te signaleren en te interveniëren en die een bijdrage kunnen leveren aan het vergroten van de religieuze weerbaarheid tegen radicalisme en extremisme in hun eigen netwerk. Het gaat om sleutelfiguren in verschillende islamitische gemeenschappen, zoals gezaghebbende personen binnen Turkse religieuze netwerken, Islamitisch Surinaamse, Pakistaanse, etc.</i> – Trainen van een groep <i>high potentials</i> onder de sleutelfiguren, zodat zij vaardigheden ontwikkelen om effectief weerwoord te bieden tegen radicalisme en extremisme. Het gaat om vaardigheden als openbaar spreken, gespreksvaardigheden, debatteren, verdieping maatschappelijk en religieus/ ideologisch weerwoord (democratie, wetten), media training, humor en zelfkritiek en morele oordeelsvorming. Een deel van deze <i>high potentials</i> wordt tevens getraind om zelf trainingen te geven (train de trainer). 			
Aanbevelingen IMES	Vergroting van maatschappelijk vertrouwen	Vergroting van politiek vertrouwen	Vergroting van (religieuze) weerbaarheid	Omgang met radicale jongeren
Budget (jaar)	IMES gelden € 40.000	Wij Amsterdammers gelden	Regulier geld	

H. Vergroten van de weerbaarheid van vrouwen

Aangrijpingspunten	Voedingsbodem	Weerbaarheid	De-radicalisering	
Beschrijving	<p>Doel: Het maatschappelijk en sociaal isolement van vrouwen doorbreken en empowerment van vrouwen.</p> <p>Activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Trainen van een groep praktiserende moslima's. Zij krijgen een algemene training in conflicthantering en morele oordeelsvorming, waarin ook aandacht wordt besteed aan weerbaarheid tegen radicalisering. (uit IMES-gelden).</i> - <i>Continuering en verbrede inzet van trajecten als Bouwen aan Burgerschap (De Baarsjes), die zich richten op de meest kwetsbare vrouwen. Het betreft vrouwen, waarmee het op verschillende leefgebieden slecht gaat. Veel van deze vrouwen hebben weinig tot geen contacten buiten het gezin, beheersten de Nederlandse taal slecht en hebben bovendien opgroeiende kinderen. In een intensief traject gaan vrouwen met een vaste begeleider aan de slag om de problemen op alle leefgebieden aan te pakken. Deze intensieve begeleiding heeft een verplicht karakter. Samen met de bestaande lokale infrastructuur wordt actief naar oplossingen gezocht. Het oplossen van problemen met de opvoeding en begeleiding van hun kinderen maakt onderdeel uit van het traject.</i> - <i>Allochtone vrouwen die geen werk hebben behoren tot de doelgroep van Participatie Vrouwen uit Etnische Minderheden (PaVEM). De gemeente neemt deel aan een pilot-project van het Ministerie van Justitie waarbij 1800 vrouwen een traject volgen dat hen in staat moet stellen deel te nemen aan de samenleving. Honderd van hen doen een intensief traject, wat inhoudt dat het inburgeringstraject resulteert in concrete deelname aan de samenleving (zoals een baan, vrijwilligersfunctie of opleiding). Er hebben zich voor het huidige PaVEM-project 6200 vrouwen vrijwillig aangemeld, veel meer dan de beoogde 1800. Alle vrouwen krijgen een traject aangeboden.</i> 			
Aanbevelingen IMES	Vergroting van maatschappelijk vertrouwen	Vergroting van politiek vertrouwen	Vergroting van (religieuze) weerbaarheid	Omgang met radicale jongeren
Budget (jaar)	IMES gelden € 15.000	Wij Amsterdammers gelden	Regulier geld	

I. Realiseren van projecten gericht op internet en radicalisering

Aangrijpingspunten	Voedingsbodem	Weerbaarheid	De-radicalisering	
Beschrijving	<p>Doel: Vergroten van de weerbaarheid en ontwikkeling van een preventieve aanpak t.a.v. radicalisme online, gericht op Amsterdamse jongeren.</p> <p>Activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Inwinnen van advies over aangrijpingspunten voor lokaal beleid ten aanzien de preventie van online radicalisering. (uit IMES-gelden) Inhoud van het advies: er zijn twee uitgangspunten en aangrijpingspunten voor gemeentelijk beleid:</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Stimuleer dat jongeren leren hoe zij hun via internet ontwikkelde vaardigheden in het democratisch proces kunnen inzetten en hoe zij via internet kunnen participeren in het publieke debat door diverse publieken te informeren, eigen stellingnames te beargumenteren, illegitieme aanspraken aan te vechten en acties te organiseren rond eigen thema's;</i> 2. <i>Stimuleer dat (grote) webfora professionaliseren en de middelen hebben voor zelfregulering door een netwerk van betaalde en gekwalificeerde moderatoren.</i> - <i>Bijdragen aan de ontwikkeling en uitgave van Ahlan Magazine, een digitaal Amsterdams magazine (portal) van, voor en door leden en bezoekers van Maroc.nl. Deze doelgroep is grotendeels jong en heeft een islamitische en/ of mediterrane achtergrond. Onder leiding van een hoofdredactie wordt een laagdrempelig digitaal medium (magazine en radioprogramma) gecreëerd waar de doelgroep relatief eenvoudig een actieve bijdrage aan kan leveren. (Uit: IMES-gelden)</i> - <i>Bijdragen aan een workshop politieke participatie en debattraining op internet voor Amsterdamse jongeren. (Uit: IMES-gelden)</i> 			
Aanbevelingen IMES	Vergroting van maatschappelijk vertrouwen	Vergroting van politiek vertrouwen	Vergroting van (religieuze) weerbaarheid	Omgang met radicale jongeren
Budget (jaar)	IMES gelden € 60.000	Wij Amsterdammers gelden		Regulier geld

J. Realiseren van een alternatief aanbod vanuit het jongerenwerk

Aangrijpingspunten	Voedingsbodem	Weerbaarheid	De-radicalisering	
Beschrijving	<p>Doelen: ontwikkeling en uitvoering van een aanbod voor jongeren dat aansluit bij de behoefte van groepen jongeren die door het reguliere jongerenwerk niet worden bereikt en die bijdraagt aan het doorbreken van wij-zij denken en het verminderen van polarisatie.</p> <p>Activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bevorderen dat inloopcentra worden opgericht waar praktiserende en/ of zoekende jongeren terecht kunnen. Daarnaast deze groepen jongeren ondersteunen in het opzetten van maatschappelijke activiteiten. De activiteiten zouden ook een alternatief moeten zijn voor mensen die interesse hebben in de activiteiten van ideologisch radicale personen, groepen of activiteiten. Doel is de betreffende jongeren meer te verbinden met de Amsterdamse samenleving. - Ondersteunen bij het opzetten van de moslimjongerentelefoon- en website. Moslimjongeren die op zoek zijn naar informatie kunnen hier op een veilige, vertrouwde en herkenbare plek begeleiding krijgen in dit zoekproces. Indien nodig worden zij doorverwezen naar professionele hulpverleningsinstanties. De moslimjongerentelefoon wordt bemand door vrijwilligers met een islamitische achtergrond en/of vrijwilligers die voldoende kennis hebben van de islam en van moslimjongeren. - <i>Bevorderen van centra als het Connect-centrum, een multifunctioneel centrum voor en door jongeren waar moeilijk bereikbare risicjongeren terecht kunnen om op een positieve manier te werken aan een toekomstperspectief. In het Connect-centrum worden activiteiten aangeboden die zijn gericht op maatschappelijke activiteiten, zoals begeleiding naar stage, werk of studie. De organisatie Capabel ondersteunt deze activiteit. (uit IMES-gelden)</i> - <i>Activeren van relevante sleutelpersonen, groepen en organisaties en het aanmoedigen van bewonersparticipatie, zodat een operatief interventieteam van vrijwilligers ontstaat, dat hulp kan bieden en kan interveniëren bij oplopende spanningen en problemen op straat.</i> - <i>Het programma Bijzondere Trajecten Risicjongeren met als doelstelling het versterken of herstellen van de verbinding met onderwijs of werk bij risicjongeren. Het programma bestaat uit diverse projecten: Goall, CATch, ENIP!, e.a.. Elk project maakt gebruik van een kenmerkende methodiek of werkwijze die aansluit bij de belevingswereld van jongeren.</i> - <i>Inzetten van peer educators, een divers samengestelde hoogopgeleide en betrokken groep mensen, door hen te binden aan gemeentelijke -en andere organisaties in Amsterdam. Peer educators kunnen als rolmodel worden ingezet op scholen, zij kunnen bijdragen aan lessen in historisch besef (i.s.m. Amsterdamse Canon) en zij kunnen helpen bij het bespreekbaar maken van moeilijke bespreekbare onderwerpen in o.a. onderwijs, de (jeugd)hulpverlening en andere sectoren.</i> 			
Aanbevelingen IMES	Vergroting van maatschappelijk vertrouwen	Vergroting van politiek vertrouwen	Vergroting van (religieuze) weerbaarheid	Omgang met radicale jongeren
Budget (jaar)	IMES gelden € 20.000	Wij Amsterdammers gelden	Regulier geld	

K. Het vergroten van de zichtbaarheid van de diversiteit van de islam

Aangrijpingspunten	Voedingsbodem	Weerbaarheid	De-radicalisering	
Beschrijving	<p>Doel: De voedingsbodem voor radicalisering verkleinen en weerbaarheid van jongeren vergroten door actief de diversiteit van de islam zichtbaar te maken.</p> <p>Activiteiten: <i>Stichting Marhaba is bezig een centrum op seculiere grondslag te realiseren dat zich richt op islamitische kunst, cultuur en religie. Het centrum toont met behulp van de werkterreinen 1) educatie, 2) debat & reflectie en 3) kunst & cultuur de diversiteit van de islam. Stichting Marhaba heeft de taak een icoon te realiseren in Amsterdam waar zowel moslims en niet-moslims trots op zijn en dat handelt over de rijke historie, traditie en cultuur van de islam. Tegelijkertijd zal het ook een centrum zijn waar de islam kritisch bevestigd kan worden en waar plaats is voor reflectie en zelfreflectie.</i></p> <p>Zie ook de projecten onder I en G (Ahlan Magazine en activiteiten van religieuze zelforganisaties).</p>			
Aanbevelingen IMES	Vergroting van maatschappelijk vertrouwen	Vergroting van politiek vertrouwen	Vergroting van (religieuze) weerbaarheid	Omgang met radicale jongeren
Budget (jaar)	IMES gelden	Wij Amsterdammers gelden	Regulier geld	

3. Het verkleinen van de voedingsbodem voor radicalisering

L. Tegengaan discriminatie en intolerantie

Aangrijpingspunten	Voedingsbodem	Weerbaarheid	De-radicalisering	
Beschrijving	<p>Doel: Het bevorderen van een actieve houding in reactie op (vermeende) discriminatie en intolerantie.</p> <p>Activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Ondersteuning van het Meldpunt Discriminatie Amsterdam (MDA). Het MDA functioneert goed, vooral met betrekking tot de (juridische) afhandeling van concrete gevallen van discriminatie. Er dient verder geïnvesteerd te worden in het vergroten van de zichtbaarheid en toegankelijkheid van het meldpunt voor alle relevante doelgroepen.</i> - <i>Continuering van de stadsbrede campagne rond het Meldpunt Discriminatie Amsterdam (MDA) door middel van radio- en televisiespots en affiches met de oproep discriminatie te melden. De campagne moet Amsterdammers - en dan vooral de jongeren - bewust maken van het belang van een actieve houding in reactie op (vermeende) discriminatie.</i> - <i>Evaluatie en evt. aanscherping van de maatregelen in het Convenant Deurbeleid Horeca Amsterdam, waarin afspraken zijn gemaakt over transparante, non-discriminatoire en zichtbare toegangsregels voor aangesloten discotheken in Amsterdam.</i> - <i>Ondersteuning van het All-in project (een samenwerkingsverband van o.a. de Anne Frank Stichting, Mexx-it en het COC-Amsterdam) gericht op het bespreekbaar maken van antisemitisme, islamofobie en homofobie onder jongeren. De activiteiten waren in eerste instantie gericht op jongeren in de buurt en op VO-scholen in West. Er wordt nagegaan de ontwikkelde methodiek/ activiteiten kunnen worden uitgebreid naar andere regio's en VO-scholen.</i> - <i>Voeren van een campagne gericht op het bevorderen van tolerant gedrag en wederzijds respect. De campagne heeft onder meer tot doel de kennis te vergroten over de spelregels van democratie en rechtstaat. De campagne wordt gelanceerd op een passend moment. Mogelijkheden zijn de dag tegen racisme op 21 maart, bevrijdingsdag en de Amsterdamsdag.</i> 			
Aanbevelingen IMES	Vergroting van maatschappelijk vertrouwen	Vergroting van politiek vertrouwen	Vergroting van (religieuze) weerbaarheid	Omgang met radicale jongeren
Budget (jaar)	IMES gelden	Wij Amsterdammers gelden	Regulier geld	

M. Omgaan met media en beeldvorming

Aangrijpingspunten	Voedingsbodem	Weerbaarheid	De-radicalisering	
Beschrijving	<p>Doel: Bevorderen van een reële en positievere beeldvorming van verschillende Amsterdamse bevolkingsgroepen over elkaar en laten zien dat het gemeentebestuur samen met burgers en (maatschappelijke) organisaties werkt aan een tolerante en weerbare stad voor alle Amsterdammers.</p> <p>Activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>Continueren van de AT5-soap West-Side. Doel van deze soap is het Amsterdamse publiek op lichtvoetige wijze inzicht geven in de dilemma's, problemen en mogelijkheden van de multiculturele samenleving. Centraal staat begrip voor de culturele achtergronden van de verschillende personages - die van Turkse, Marokkaanse, Surinaamse en Nederlandse afkomst zijn. Er wordt nagegaan of de soap ook op buitenlandse (Marokkaanse, Turkse) zenders kan worden uitgezonden om het bereik te vergroten. (Uit IMES-gelden).</i> – Ondersteunen van het project Mediascan moslimjongeren. Een groep moslimjongeren onderzoekt zelf - onder deskundige begeleiding - hoe de geschreven media (kranten en weekbladen) verslag doen van het islamdebat en andere voor hen relevante onderwerpen. De bevindingen en de waardering daarvan door de jongeren wordt voorgelegd aan en besproken met de betreffende journalisten. (Uit IMES-gelden) – Ondersteunen van het project Voorpagina door jongeren. Diverse groepen jongeren maken in een workshop hun eigen voorpagina: wat zijn de overeenkomsten en verschillen in onderwerpkeuze en – benadering tussen de jongeren en de journalisten. (Uit IMES-gelden). – Er wordt een samenhangend programma ontwikkeld voor journalisten waarin inzicht wordt geboden in de brede gemeentelijke aanpak van Wij Amsterdammers aan de hand van concrete projecten en activiteiten ("Amsterdam behind the scenes") – <i>In de communicatie wordt aandacht besteed aan inclusief taalgebruik (groepen in eerste instantie aanduiden als Amsterdammers en in tweede instantie – en alleen als dat relevant is – als etnische of religieuze groep) en het laten zien van positieve verhalen, rolmodellen en best practices.</i> – <i>Zoveel als mogelijk gebruik maken van de mogelijkheden van free publicity en management by speech waarin de voor Wij Amsterdammers kenmerkende aanpak van hard en zacht wordt uitgedragen naast positieve berichten over geslaagde 'rolmodellen' en acties.</i> – <i>Via het Meldpunt Goede Ideeën zijn verschillende initiatieven uit de stad ondersteund die over beeldvorming in de media gaan. Zoals Buurtnieuws.nl: Pilot in Oost met buurtnieuwsjournalistiek. AT5 wil met buurtbewoners op zoek naar andere invalshoeken op het nieuws. Ook worden met een aantal buurtorganisaties workshops georganiseerd in verschillende stadsdelen. Met het project 'Your hood in the picture' krijgen jongeren de mogelijkheid hun visie op hun buurt te geven.</i> 			
Aanbevelingen IMES	Vergroting van maatschappelijk vertrouwen	Vergroting van politiek vertrouwen	Vergroting van (religieuze) weerbaarheid	Omgang met radicale jongeren
Budget (jaar)	IMES gelden € 190.000	Wij Amsterdammers gelden	Regulier geld	

N. Versterken van interculturele contacten

Aangrijpingspunten	Voedingsbodem	Weerbaarheid	De-radicalisering	
Beschrijving	<p>Doel: Bevorderen van positieve contacten tussen moslims en niet-moslims.</p> <p>Activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Ondersteuning van het Ramadanfestival. Doelstellingen van dit festival zijn het verbinden van verschillende bevolkingsgroepen, het vergroten van wederzijds begrip, respect en tolerantie, het bestrijden van negatieve beeldvorming tussen moslims en niet-moslims, het stimuleren van de dialoog tussen verschillende gemeenschappen en het bevorderen van lokaal burgerschap. In het kader van het festival worden verschillende activiteiten georganiseerd en ondersteund waar alle Amsterdammers welkom zijn: openingsevenement, hospitality dinners, iftars, lezingen, discussies en debatten, jongerenactiviteiten, Ramadan Nights, Kids-suikerfeest en een slotmanifestatie. Uit IMES-gelden.</i> - <i>Ondersteuning van de Dag van de Dialoog. De Dag van de Dialoog wordt georganiseerd door Platform Amsterdam Dialoog en uiteenlopende Amsterdamse bedrijven en organisaties. In dialooggesprekken overal in de stad ontmoeten mensen elkaar en wisselen zij ervaringen uit. De dialoog leidt tot meer kennis over en begrip voor elkaar. De dialoogtafels worden begeleid door getrainde gespreksleiders.</i> - <i>Via het Meldpunt Goede Ideeën zijn verschillende initiatieven uit de stad ondersteund die als doel hebben de relaties tussen moslims en niet-moslims te verbeteren. Zoals een aantal grote iftars voor zowel Moslims als niet-Moslims, onder meer op de Dam, en schoolactiviteiten van de Anne Frankstichting over het overbruggen van culturele verschillen.</i> 			
Aanbevelingen IMES	Vergroting van maatschappelijk vertrouwen	Vergroting van politiek vertrouwen	Vergroting van (religieuze) weerbaarheid	Omgang met radicale jongeren
Budget (jaar)	IMES gelden € 150.000	Wij Amsterdammers gelden		Regulier geld

O. Vergroten van sociaal kapitaal en van politiek (zelf)vertrouwen

Aangrijpingspunten	Voedingsbodem	Weerbaarheid	De-radicalisering	
Beschrijving	<p>Doel: Bevorderen van politieke en sociale integratie en participatie in de Amsterdamse samenleving door het versterken van zelforganisaties van jongeren en moslims en door het activeren van bewoners voor hun eigen buurt of wijk.</p> <p>Activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Versterken van zelforganisaties via de SIP-verordening. Subsidie wordt verleend voor activiteiten die bijdragen aan de integratie, participatie en sociale cohesie van relevante doelgroepen. Op deze wijze wordt het bindend sociaal kapitaal binnen gemeenschappen vergroot. Dit heeft een positieve uitwerking op de politieke integratie en participatie.</i> - <i>Empowerment van moslimjongeren en versterken van hun sociaal kapitaal door de ondersteuning van Moslim Jongeren Amsterdam (MJA). De MJA organiseren bijeenkomsten voor en door moslimjongeren om de beeldvorming rondom de islam en moslims te verbeteren. De MJA mobiliseert moslimjongeren die zij in contact wil brengen met de maatschappelijke organisaties in hun netwerk, zoals Ymere, Politie Amsterdam Amstelland en ROC van Amsterdam. De jongeren van MJA nemen actief deel aan publieke debatten, activiteiten en bijeenkomsten in de stad. Via de MJA wordt geïnvesteerd in kadervorming bij moslimjongeren en in het creëren van rolmodellen. Uit IMES-gelden.</i> - <i>Ondersteunen van activiteiten van religieuze vrijwilligersorganisaties, zoals RVM/ UMMON, UMMAO en JUMMAO (jongerenafdeling UMMAO). De activiteiten zijn gericht op het bevorderen van sociale integratie, interculturele dialoog tussen moslims en niet-moslims, binding van moslims met de Amsterdamse samenleving en op deskundigheidsbevordering. Versterking van deze organisaties draagt bij aan sociaal kapitaal en empowerment van Amsterdamse moslims. Uit IMES-gelden.</i> - <i>Ondersteuning van een pilot om bewoners van een wijk in Amsterdam-Noord te activeren door middel van de methodiek van de Deventer wijkaanpak, waarbij bewoners ideeën kunnen inbrengen die door het stadsdeel, het opbouwwerk en de bewoners zelf gezamenlijk worden gerealiseerd. Deze aanpak moet bijdragen aan het vergroten van het politieke en sociale vertrouwen van bewoners. Uit IMES-gelden.</i> - <i>Via het Meldpunt Goede Ideeën zijn een aantal debat- en dialoogbijeenkomsten gesteund, met name om jongeren bij deze evenementen te betrekken en daarmee hun stem door te laten klinken.</i> 			
Aanbevelingen IMES	Vergroting van maatschappelijk vertrouwen	Vergroting van politiek vertrouwen	Vergroting van (religieuze) weerbaarheid	Omgang met radicale jongeren
Budget (jaar)	IMES gelden € 105.000	Wij Amsterdammers	Regulier geld	

Ondersteunende activiteiten

P. Intensiveren van de kennisopbouw- en uitwisseling

Beschrijving	<p>Doel: Kennis vergroten over de situatie in de stad met betrekking tot aan radicalisering gerelateerde verschijnselen en deskundigheid bevorderen ten aanzien van de aanpak van radicalisering, op operationeel en beleidsmatig niveau</p> <p>Activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monitoring en actualisatie van kennis over de situatie in de stad met betrekking tot (de ontwikkeling van) gevoeligheid voor radicalisme, interculturele relaties en beeldvorming, discriminatie, sociaal isolement, verbondenheid, politiek (zelf)vertrouwen, sociaal vertrouwen en polarisatie. Bestaande onderzoeksinstrumenten worden ingezet, waarvan de Amsterdamse Burgermonitor de belangrijkste is. In de Monitor Diversiteit en Integratie worden de resultaten in onderlinge samenhang gepresenteerd. - Organisatie van een internationale werkconferentie met verschillende Europese steden over sociale cohesie, polarisatie en radicalisering (juni 2007). - Bezoek en bijdrage aan (internationale) conferenties over radicalisering e.a. (o.a. NcTB-conferentie) en werkbezoeken aan partnersteden (Birmingham) (Uit IMES-gelden). - Nieuw onderzoek naar de aard en omvang van het aanbod van radicaal gedachtegoed in Amsterdam, zowel islamistisch als rechts-radicaal. Alle media en overdrachtvormen die Amsterdamse jongeren bereiken worden betrokken, maar de nadruk ligt op vindplaatsen waar de gemeente invloed op kan uitoefenen - Meedingen voor EU-tender om op Europees niveau te inventariseren en leren van bestaande programma's, trainingen en trajecten. (uitkomst nog onbekend). - Samenwerking met Amsterdamse universiteiten en kennisinstututen (UvA/VU) ten behoeve van kennisontwikkeling en –uitwisseling op het gebied van (achtergronden van) radicalisering en polarisatie. Bijdragen aan en benutten van relevante onderzoeksprogramma's, zoals onderzoek naar de invulling en betekenis van verschillende identiteiten voor Amsterdamse jongeren (Schuivende identiteiten) en international vergelijkend onderzoek naar de sociale positie (e.a.) van nakomelingen van immigranten (tweede generatie) uit Turkije, Marokko en voormalig Joegoslavië (TIES-project). De implicaties van de onderzoeksresultaten voor de uitvoering van beleid worden uitgewerkt in kennisateliers en <i>policy briefs</i>. 			
Aanbevelingen IMES	Vergroting van maatschappelijk vertrouwen	Vergroting van politiek vertrouwen	Vergroting van (religieuze) weerbaarheid	Omgang met radicale jongeren
Budget (jaar)	IMES gelden € 60.000	Wij Amsterdammers gelden		Regulier geld